

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

3 maart 2009

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de organisatie van coëxistentie van genetisch gemodificeerde gewassen met
conventionele gewassen en biologische gewassen**

VERSLAG

**namens de Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door de heer Stefaan Sintobin
aan de Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jos De Meyer.

Vaste leden:

de heren Stefaan Sintobin, Frans Wymeersch;
de heer Jos De Meyer, mevrouw Tinne Rombouts;
de heren Karlos Callens, Jul Van Aperen;
de heer Bart Martens, mevrouw Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;
de heer Mark Demesmaeker.

Zie:

1885 (2008-2009)

- Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nrs. 2 en 3: Amendementen
- Nr. 4: In eerste lezing aangenomen artikelen
- Nr. 5: Verslag hoorzitting

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door de minister-president.....	4
1. Aanleiding en voorgeschiedenis.....	4
2. Inhoudelijke toelichting	4
II. Algemene bespreking	4
1. Context en doel van een co-existentieregeling.....	4
2. De Europese visie op verboden en restricties.....	6
3. Tolerantiedrempel	8
4. Teeltvoorwaarden.....	9
5. Het Fonds voor Landbouw en Visserij.....	10
6. Gehele of gedeeltelijke schadevergoeding.....	10
7. Economische versus andere schade.....	11
8. Meldingsplicht.....	11
9. Loonwerkers.....	11
10. Niet-professionele gebruikers	12
11. Imkers.....	12
12. Een kaderdecreet	13
III. Artikelsgewijze bespreking	14
IV. Tweede lezing.....	19
V. Indicatieve eindstemming.....	19
Tekst aangenomen door de subcommissie.....	20

DAMES EN HEREN,

De subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid behandelde het ontwerp van decreet houdende de organisatie van coëxistentie van genetisch gemodificeerde gewassen met conventionele gewassen en biologische gewassen. Op 2 december 2008 gaf minister-president Kris Peeters een toelichting. Op 27 januari 2009 vond een hoorzitting plaats met vertegenwoordigers van landbouw-, leefmilieu- en wetenschappelijke organisaties (*Parl. St.* VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/5). Op 3 en 10 februari 2009 hield de subcommissie de algemene en artikelsgewijze bespreking. Op 17 februari volgden een tweede lezing en de indicatieve eindstemming.

I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER-PRESIDENT

1. Aanleiding en voorgeschiedenis

Minister-president *Kris Peeters* schetst de context van het ontwerp van decreet. Het uitgangspunt is de Europese richtlijn 2001/18, goedgekeurd door het Europees Parlement, over de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) in het milieu. De federale overheid heeft deze richtlijn bij koninklijk besluit van 21 februari 2005 in nationale regelgeving omgezet. Essentieel in de richtlijn is dat de uitgewerkte regelgeving helemaal moet worden gevolgd, voordat de Europese Unie (EU) de introductie van een bepaald ggo-ras toelaat.

Er is geen uitgebreide procedure uitgewerkt die de erkenning van een ggo-ras voorafgaat. Bij de erkenning komt het erop neer dat men de risico's op nadelige milieu- en gezondheidseffecten nagaat. Op basis van die procedure en op voorwaarde dat er geen consequenties zijn voor milieu en gezondheid, erkent de EU bepaalde gewassen en mogen deze gewassen in heel de EU worden uitgezaaid. In dat verband verwijst de minister-president ook naar de EU-regelgeving over de etikettering, die de consumenten moet informeren over de aanwezigheid van ggo's in producten.

Het voorliggende ontwerp van decreet heeft echter hoegenaamd niets te maken met de erkenningprocedure voor ggo-rassen, deelt de minister-president mee. Wel heeft artikel 26bis van richtlijn 2001/18 het over maatregelen om de niet-doelbewuste aanwezigheid van ggo's te voorkomen. Dit behelst ten eerste dat de lidstaten alle passende maatregelen kunnen nemen om niet-doelbewuste aanwezigheid van ggo's in andere producten te voorkomen. Ten tweede bepaalt dit artikel dat de Europese Commissie (EC) de gegevens behandelt en coördineert die

zijn gebaseerd op onderzoeken op communautair en nationaal niveau. Verder observeert de EC de nationale ontwikkelingen op het gebied van de coëxistentie in haar lidstaten en ontwikkelt ze op basis van die gegevens richtlijnen over het naast elkaar voorkomen van genetisch gemodificeerde, conventionele en biologische gewassen.

De minister-president heeft twee belangrijke opmerkingen. Ten eerste handelt het hier om teeltvoorwaarden. Aangezien de landbouw een gewestmaterie is, kunnen de gewesten de co-existentiemaatregelen uitvaardigen. Ten tweede zijn de lidstaten niet verplicht om deze maatregelen uit te vaardigen.

De Vlaamse Regering wil de keuzevrijheid van de landbouwers garanderen om al dan niet ggo-vrij te telen. Daarom heeft ze beslist om wel een co-existentieregeling op te stellen.

Het voorontwerp van decreet is genotificeerd aan de EC. De EC heeft een aantal opmerkingen geformuleerd, waarop uitvoerig is geantwoord en waaraan het ontwerp van decreet ook is aangepast. Over het aldus aangepaste ontwerp van decreet had de EC geen opmerkingen meer.

2. Inhoudelijke toelichting

Dit ontwerp van decreet bevat twee belangrijke onderdelen. Ten eerste schept het een kader waarin de Vlaamse Regering teeltvoorwaarden kan opleggen: dit gebeurt bij besluit van de Vlaamse Regering en op basis van wetenschappelijk advies, wat de minister-president als een zeer belangrijk element aanstipt. Ten tweede voorziet het ontwerp van decreet in een schadevergoedingsfonds, voor het geval dat ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch contaminatie zou ontstaan.

Vervolgens geeft de minister-president een bondig overzicht van het doel van elk van de 20 artikelen van het decreet. Deze toelichtingen zijn in dit verslag opgenomen in de artikelsgewijze bespreking.

Tot slot vraagt de minister-president aan de subcommissie om het ontwerp van decreet aan te nemen.

II. ALGEMENE BESPREKING

1. Context en doel van een co-existentieregeling

De heer *Stefaan Sintobin* dringt erop aan om de juiste discussie te voeren: niet over de ggo's als dusdanig maar over hun co-existentie met conventionele

en biologische gewassen. Uit de hoorzitting leidt hij af dat over de ggo-teelt zelf nog onenigheid bestaat, zowel in de wetenschappelijke wereld als in de landbouwsector. Zo heeft het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) ondanks de mogelijkheden die het in de ggo-teelt ziet, nog bepaalde bezorgdheden. Met betrekking tot het Co-existentiedecreet zelf pleit de heer Sintobin ervoor om zich te focussen op de economische aspecten. Hij volgt de stelling van de landbouworganisaties dat Vlaanderen niet mag achterblijven ten opzichte van andere landen. Vleeswaren van buiten Europa op basis van dieren die met ggo's zijn gevoederd, overspoelen Vlaanderen. Indien Vlaanderen die evolutie niet volgt, lijdt het een concurrentieel nadeel. Ook hecht de heer Sintobin belang aan de keuzemogelijkheid voor zowel de consument als de producent.

De heer Sintobin besluit dat het met de huidige gegevens nog niet mogelijk is om een duidelijk standpunt te bepalen en kondigt aan dat Vlaams Belang zich bij de indicatieve stemming in de subcommissie zal onthouden.

De heer *Bart Martens* stelt dat het geen optie is om helemaal geen Co-existentiedecreet tot stand te brengen, aangezien de Europese regelgeving er in dat geval toe leidt dat alle door Europa toegestane ggo-gewassen zonder enige beperking kunnen worden geteeld. Ook een algemeen verbod is gezien de Europese beslissingen onmogelijk. Het komt er nu op aan om voorwaarden op te leggen die streng genoeg zijn om kruisbestuiving en vermenging van niet-ggo-gewassen met ggo-gewassen uit te sluiten.

Mevrouw *Vera Dua* beaamt dat de beslissing om ggo-teelt toe te laten, op Europees niveau is genomen. Dit is gebeurd na jaren van aanslepende discussies. De meeste lidstaten toonden een sterke terughoudendheid. De huidige beslissing kwam er maar onder zware druk van de Europese Commissie en onrechtstreeks van de multinationals. De aarzeling van de meeste lidstaten is vooral te wijten aan de consumenten, die weinig enthousiasme tonen voor ggo-voedsel. Mevrouw Dua vraagt zich af hoeveel producenten echt ggo-teelt willen: toen ze dat aan de landbouworganisaties vroeg, hebben deze de vraag ontweken omdat de meeste landbouwers weinig voelen voor ggo-teelt.

Er zijn nu eenmaal risico's verbonden aan genetisch gemodificeerde gewassen, stelt mevrouw Dua. Op het vlak van de volksgezondheid wijzen verschillende onderzoeken op mogelijke vruchtbaarheidsproblemen, allergieën enzovoort. Mevrouw Dua vindt dat het voorzorgsprincipe, dat de Vlaamse Regering op andere gebieden zo hoog in het vaandel voert, ook hier van toepassing moet zijn. Op milieugebied kan het hele ecosysteem worden verstoord door de

kruisbestuiving: niet alleen in de landbouw maar ook in de natuur kan dit gevolgen hebben. Ten derde zijn er economische problemen: de biosector voelt zich terecht erg bedreigd. Ook conventionele landbouwers die bewust niet voor ggo-teelt kiezen, lopen gevaar.

Op Europees vlak bestaat nu een procedure om te bepalen welke ggo's worden toegelaten. Het gaat om een vrij restrictieve procedure, gekoppeld aan regels voor de etikettering. Tot nu toe leidde dit in Vlaanderen niet meteen tot problemen, vooral omdat de erkende maïssoorten hoofdzakelijk in het zuiden worden geteeld. Maar nu zullen er meer gewassen mogelijk worden en komt het erop aan om beslissingen te nemen, besluit mevrouw Dua.

Mevrouw *Tinne Rombouts* noemt het ontwerp van decreet een delicate evenwichtsoefening. In tegenstelling tot sommige beweringen op de hoorzitting, komt het er nu echter niet op aan om te bepalen welke ggo-teelten of gewassen kunnen worden toegestaan. Die erkenning is een Europese aangelegenheid, in het kader van de Europese bevoegdheid voor voedselveiligheid en gezondheid. Mevrouw Rombouts wijst erop dat Vlaanderen hiervan niet kan afwijken, hoewel flankerende maatregelen natuurlijk wel mogelijk blijven. Als Europa een gewas erkent, moet in principe iedereen dit kunnen telen. Mochten er al gewassen zijn erkend die ook voor onze streek interessant zijn, dan werden ze hier wellicht nu al geteeld, dus zonder enige flankerende maatregel. Bovendien is ook nu het gebruik van ggo's niet onbestaand, want in heel wat producten zitten ze al. Voor deze praktijksituatie mag men niet blind zijn, maar mevrouw Rombouts vindt het wel nodig om er goed over na te denken.

Mevrouw Rombouts vraagt dus om goed na te gaan hoe verdere besmetting en economische schade kan worden voorkomen. Ze noemt het Co-existentiedecreet in dat verband cruciaal. Dat decreet moet een werkbaar instrument zijn. De regelgeving mag niet te rigide zijn en moet de landbouwers een haalbare werkbasis aanreiken.

Vlaanderen speelt een toonaangevende rol in het ggo-onderzoek, merkt de heer *Karlos Callens* op. Bovendien zijn genetisch gemodificeerde gewassen nodig om de mondiale voedselproductie op peil te houden en voor een duurzame verwerving van bio-brandstoffen, die de voedselproductie in de derde wereld niet extra belast. De heer Callens vindt het voorleggende ontwerp van decreet echter een kaderdecreet dat van weinig enthousiasme getuigt om voor deze technologische innovatie te kiezen. Het decreet bepaalt enkel voorwaarden voor reeds goedgekeurde ggo's. De Vlaamse Regering slaagt er zelfs niet om een proefproject voor genetisch gemodifi-

ceerde populieren te laten goedkeuren door de federale overheid, laat staan de vrije teelt van dergelijke organismen. De heer Callens wil dan ook van de gelegenheid gebruik maken om de minister-president naar de stand van zaken in dat dossier te informeren.

Minister-president *Kris Peeters* herhaalt dat dit ontwerp van decreet niet de beslissing inhoudt over het al dan niet toelaten van ggo's op de Vlaamse velden, maar wel over de flankerende maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de conventionele en biologische productiesystemen van de introductie van de ggo's zo weinig mogelijk last of schade ondervinden. Hij beaamt de stelling van de heer Martens dat niets doen geen optie is.

2. De Europese visie op verboden en restricties

In feite biedt Europa de lidstaten die dat wensen, wel degelijk de gelegenheid om strenge restricties in te voeren om de ggo-teelt te ontmoedigen, vindt mevrouw *Vera Dua*. Zo kan een lidstaat per individuele erkenning argumenten aanbrengen waarom zij het betrokken gewas niet op haar grondgebied toelaat. De relatieve kleinschaligheid van de Vlaamse landbouw is misschien al een afdoend argument om bepaalde gewassen niet toe te laten. Ten tweede kan een lidstaat ook strenge co-existentieregels opleggen, die de ggo-teelt weinig ontplooiingskansen laten. Het Waalse Gewest heeft voor een dergelijke strategie gekozen. Ten derde kan een deelstaat ook maximaal ggo-vrije zones afbakenen. Mevrouw Dua is niet gerust in wat Vlaanderen op dat vlak zal doen, aangezien het ontwerp van decreet de Vlaamse Regering bijzonder veel ruimte biedt om dit zelf te beslissen. Ze vindt dat voor de stemming de inhoud van de uitvoeringsbesluiten bekend zou moeten zijn. Ze noemt dit ontwerp van decreet het meest uitgesproken kaderdecreet dat het Vlaams Parlement ooit heeft behandeld.

Mevrouw Dua verwijst naar het Charter van Firenze, waarin heel wat regio's zich engageren om ggo-vrij te blijven. Wallonië heeft dit charter ondertekend, maar Vlaanderen heeft een andere weg gekozen, wat mevrouw Dua betreurt. Ze erkent wel dat het geen optie is om geen helemaal niets te ondernemen, want dan wordt ggo-teelt onbeperkt toegelaten. Een optie is om alle mogelijkheden uit te putten om de ggo-teelt in Vlaanderen te belemmeren, maar het is duidelijk dat de regering daar niet voor kiest. Dan is het enige aanvaardbare alternatief een Co-existentie-decreet dat de risico's tot een strikt minimum beperkt en de keuzevrijheid en bescherming van de niet-ggo-teelt ten volle garandeert.

Ook blijkt uit de verschillende adviezen de nood aan

een samenwerkingsovereenkomst met de federale overheid en de andere gewesten.

Een algemeen verbod van ggo-teelt zal geen Europese goedkeuring krijgen, merkt mevrouw *Tinne Rombouts* op. Dat geldt ook voor een overdreven bescherming tegen economische schade. Mevrouw Rombouts vraagt of de minister-president dat kan bevestigen.

Het ontwerp van decreet moest bij de Europese Commissie worden genotificeerd, meldt minister-president *Kris Peeters*. Het antwoord van de EU-commissie bevatte een zogenaamde uitvoerig gemotiveerde mening: de indiener moest bijgevolg een gemotiveerd antwoord bezorgen op een aantal opmerkingen vooraleer het decreet definitief goedgekeurd kon worden. Hierop volgden gesprekken met de Europese Commissie, en de Vlaamse Regering heeft haar een uitgebreid antwoord bezorgd.

De minister-president vermeldt de twee principiële bezwaren van de EC. Een eerste bezwaar behelsde het niet-verwijzen naar de communautaire drempelwaarden voor ggo-etikettering. De EC stelde dat maatregelen voor co-existentie niet verder mogen gaan dan wat nodig is om te garanderen dat accidentele sporen van ggo's onder de in de communautaire regelgeving vastgestelde tolerantiedrempels blijven. Met andere woorden is de 0,9 percentdrempel de basis. Een tweede bezwaar van de EC betrof de informatieverstrekking en de mogelijke bezwaren. Daarbij haalt de EC uitdrukkelijk artikel 22 van richtlijn 2001/18/EG aan: "de lidstaten mogen het in handel brengen van ggo's, als product of in producten die aan de eisen van de richtlijn voldoen, niet verbieden, beperken of verhinderen." Hiermee wil de minister-president aangeven binnen welk kader de Vlaamse Regering haar decreet heeft moeten uitwerken.

De minister-president citeert uit het advies van de Europese Commissie dat de Vlaamse Regering in april van 2008 ontving na de notificatie van het voorontwerp van decreet: "Bovendien vormen de navolgende uitvoerig gemotiveerde mening en opmerkingen geen voortijdig oordeel over de opstelling van de Commissie in de toekomst als de uitvoering van de voorgenomen regelgeving door de Belgische autoriteiten leidt tot een systematisch verbod van de teelt van ggo's. (...) Ten aanzien van de administratieve last die een landbouwer in verband met de teelt van ggo's zou moeten dragen, worden de Belgische autoriteiten verzocht er zorg voor te dragen dat de kosten en de administratieve inspanningen voor landbouwers die ggo's willen telen, proportioneel zijn. In dit verband wil de Commissie de Belgische autoriteiten wijzen op het feit dat het begrip co-existentie inhoudt dat alle landbouwsystemen moe-

ten kunnen co-existeren en dat stigmatisering van een bepaald landbouwproductiesysteem wordt voorkomen. In beginsel moeten landbouwers de typen landbouwgewassen van hun keuze kunnen verbouwen, of dat nu toegestane ggo-, conventionele of biologische gewassen zijn. Geen enkele van deze vormen van landbouw mag in de EU zijn uitgesloten (zie punt 1.1 van aanbeveling 2003/556/EG van de Commissie over co-existentie)."

De laatste zin uit dit citaat geeft duidelijk aan dat een totaalverbod op de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen niet getolereerd wordt, stelt de minister-president. Hier wordt verwezen naar de niet-bindende richtsnoeren, maar belangrijker in dit verband is artikel 22 van richtlijn 2001/18/EG, dat lidstaten verbiedt om maatregelen te treffen die het vrije verkeer van de ggo's binnen de EU verbieden, beperken of verhinderen. Verder bepaalt artikel 19 van deze richtlijn: "indien schriftelijke toestemming voor het in de handel brengen van een ggo als product of in een product is verleend, kan dat product zonder verdere kennisgeving in de gehele gemeenschap worden gebruikt, mits de specifieke gebruiksvoorwaarden en de in die voorwaarden genoemde milieus en/of geografische gebieden strikt worden gerespecteerd."

Lidstaten die in het verleden al geprobeerd hebben om ggo's op deze manier te weren, werden door Europa iedere keer teruggefloten: het belangrijkste voorbeeld is Oostenrijk, dat teruggefloten werd door het Hof van Justitie op 13 september 2007 naar aanleiding van de ingestelde ban tegen ggo's. Bovendien kijkt ook de Wereldhandelsorganisatie (WTO of World Trade Organisation) met argusogen naar wat Europa en de Europese landen doen om ggo's tegen te houden, besluit de minister-president, die herinnert aan een klacht door de Verenigde Staten, Argentinië en Canada van enkele jaren geleden.

De heer *Frans Wymeersch* is niet te spreken over het gezagsargument dat Europa de Vlaamse overheid geen andere keuze laat. Hij merkt op dat elke deelstaat een Europese regel weliswaar niet mag versoepelen, maar wel mag verstrengen. Hij verwijst naar de regels voor bemesting: had Vlaanderen een strenger Mestdecreet uitgewerkt dan Europa verlangde, dan zou Europa niet hebben geprotesteerd.

Mevrouw *Vera Dua* merkt op dat de minister-president voorbijgaat aan de mogelijkheden die Europa wel degelijk open laat voor de lidstaten. Zo kunnen de lidstaten wel degelijk voor een restrictieve invulling opteren of veel meer ggo-vrije zones definiëren. Ze beaamt dat een absolute ban onmogelijk is, maar per ggo-teelt mag een lidstaat wel een goed gemotiveerde argumentatie opbouwen waarom dat specifieke gewas niet kan worden geteeld op zijn

grondgebied. Dat zou de teelt veeleer ontmoedigen dan aanmoedigen.

Ook de heer *Mark Demesmaeker* komt terug op het argument dat Europa nu eenmaal bepaalde regels oplegt. In dat verband verwijst hij naar de recente debriefing van de Europese Landbouwrade, waaruit bleek dat België een positief standpunt innam in de erkenning van twee nieuwe ggo-varianten, waaronder een soort koolzaad. De heer Demesmaeker vindt het niet consequent om bij die gelegenheid positief te stemmen en dan achteraf te doen alsof Europa deze erkenning oplegt.

Mevrouw *Tinne Rombouts* merkt op dat het Belgische standpunt over ggo-erkenningen in de Europese Landbouwrade een federale bevoegdheid betreft. Het was gebaseerd op een positief advies van de Bioveiligheidsraad.

De heer *Bart Martens* wijst op een onderscheid tussen Europese richtlijnen. Sommige daarvan zijn gebaseerd op artikels uit het Europese Verdrag over de eengemaakte markt en andere zijn gebaseerd op artikels uit het Europese Verdrag over een hoog beschermingsniveau op het vlak van leefmilieu. In het eerste geval heeft een lidstaat niet het recht om verder te gaan dan de Europese richtlijn, in het tweede geval heeft ze dat wel. De ggo-richtlijn is een richtlijn van de eerste categorie. Indien Vlaanderen strengere voorwaarden oplegt dan het redelijk kan verantwoorden, zal Europa dit als een handelsbelemmerende maatregel aanzien en hiertegen optreden, net zoals het dat deed tegen het Deense verbod op wegwerpdrankverpakkingen.

De belangrijkste beslissingen in een ggo-dossier vallen op het moment dat Europa een bepaalde toepassing al dan niet toelaat. De Vlaamse overheid kan achteraf niet meer doen dan voorkomen dat bepaalde economische schade zich voordoet. Europa moet dus met alle beschikbare wetenschappelijke gegevens over de risico's op natuur- of gezondheidsschade al dan niet groen licht geven voor een bepaalde toepassing. De heer Martens vraagt zich af hoe het parlement en de subcommissie beter kunnen inspelen op de Europese besluitvorming. Nu krijgt de subcommissie altijd verslagen achteraf van de Europese landbouwraden, maar in landen als Nederland, Duitsland en Denemarken is er een traditie om ook vooraf een mandaat vast te leggen waarmee een minister naar een Europese ministerraad trekt. Het moet mogelijk zijn om op voorhand de agenda's van ministerraden en de ontwerpen van de Belgische standpunten te krijgen, en daarover een debat te voeren in het parlement.

De heer *Jos De Meyer*, commissievoorzitter, wijst erop dat bij de debriefings van de Europese Land-

bouwraden en de besprekingen van de ‘Vlaamse vinger aan de Europese pols’, zeker niet alleen verslaggeving achteraf wordt geleverd, maar dat er ook waardevolle suggesties worden meegegeven voor toekomstige raden.

De heer *Frans Wymeersch* verduidelijkt dat hij op zich helemaal niet tegen Europa is, maar wel tegen bepaalde aspecten van de huidige Europese overheid. Het Vlaams Belang heeft zich altijd verzet tegen milieudecreetgeving die een impact heeft op de economie. Maar omgekeerd heeft de partij het ook niet begrepen op economische regels die een ontegensprekelijk effect zullen hebben op het leefmilieu. Economische regels mogen niet worden geamendeerd, maar milieuregels mogen wel worden verstrengd.

De heer Wymeersch vindt het niet voldoende dat het parlement aan de regering enkel suggesties mag meegeven voor de Europese ministerraden. Op termijn zou het Vlaams Parlement zelf moeten bepalen welk standpunt een Vlaams minister mag innemen, ten eerste ten opzichte van zijn ambtgenoten in het federale België en ten tweede in Europa zelf.

Minister-president *Kris Peeters* wijst erop dat een Belgisch standpunt tot stand komt na overleg tussen de gewesten. Het is vaak niet eenvoudig om daarbij op één lijn te raken. Mocht het Vlaams Parlement telkens op voorhand een Vlaams standpunt bepalen, dat de Vlaamse Regering dan vervolgens in een Belgisch standpunt moet proberen om te zetten, dan zal er in de praktijk zeer zelden een Belgisch standpunt zijn. Er is nu eenmaal een zekere onderhandelingsmarge nodig.

De minister-president verklaart dat hij zich nooit heeft willen verschuilen achter een Europese richtlijn. Maar er moet nu eenmaal een Europese richtlijn worden geïmplementeerd, zoals de EC dat voorschrijft. Het is in dat verband dat hij in de subcommissie regelmatig de opmerkingen van EC-vice-voorzitter Günter Verheugen bij het oorspronkelijk ingediende voorontwerp citeert.

3. Tolerantiedrempel

De heer *Bart Martens* kaart de tolerantiedrempel aan. Op dat vlak hanteert het ontwerp van decreet de 0,9 procentregel die haar oorsprong vindt in de Europese regelgeving voor etikettering. Maar bepaalde lastenboeken van onder meer grootwarenhuizen leggen strengere tolerantiedrempels op. De heer Martens vraagt of een conventionele landbouwer wiens gewassen een ggo-contaminatie oplopen tussen de 0,1 procent uit zulke lastenboeken en de 0,9

procent uit het ontwerp van decreet, nog recht heeft op een schadevergoeding.

Mevrouw *Tinne Rombouts* wil duidelijkheid over de vraag of de tolerantiegrens van 0,9 procent geldt voor zowel conventionele als voor biologische teelt. Ze vindt het niet aangewezen om een uitzondering te maken voor de biologische teelt. Indien in de buurlanden wel een 0,9 procentgrens geldt, zou de Vlaamse bioteelt op de afzetmarkt benadeeld zijn door de extra normen. Een duidelijk Co-existentiedecreet is ook voor de bioteelt bijzonder belangrijk omdat daar de schade groot kan zijn, gezien de rol die erkenningen daar spelen.

Minister-president *Kris Peeters* benadrukt dat het Co-existentiedecreet niet vanuit een nulsituatie vertrekt. Er zijn immers nu al heel wat ggo's verspreid in ons milieu en in de voedselketen. Vanuit dat besef heeft de EC gekozen voor de norm van 0,9 procent, en niet voor een lagere norm. Ook verwijst de minister-president naar een recent rapport van Test-Aankoop waaruit blijkt dat – hoewel maar één geval de norm van 0,9 procent overschreed – 20 procent van de onderzochte eetwaren nu al ggo's bevatten.

Op de Europese Raad van januari stond de erkenning van een koolzaadcultivar op de agenda. Het bleek te gaan om een cultivar die sinds 2006 wereldwijd niet meer uitgezaaid wordt, maar de erkenning werd gemotiveerd vanuit het feit dat die ggo-cultivar al zo ruim in het milieu verspreid zit dat ze nog steeds voorkomt in andere koolzaadpartijen en daar gedetecteerd wordt.

Daarom vindt de minister-president dat het geen zin heeft om nog te geloven in een zonder enige tolerantiegrens totaal ggo-vrije situatie.

Mevrouw *Vera Dua* merkt dat niemand zich gemakkelijk voelt bij dit ontwerp van decreet. Ze vindt de stelling van de minister-president dat de cultivar van ggo-koolzaad nu al overal zit, net heel verontrustend: dit geeft aan hoe moeilijk een ggo-verspreiding te beheersen valt. Ze vreest dat de Vlaamse Regering in de inschatting van het risico een erg minimalistische houding aanneemt, die op termijn echter zeer zware gevolgen kan hebben.

Minister-president *Kris Peeters* antwoordt dat hij de zorg van mevrouw Dua begrijpt, maar dat het debat misschien al door de realiteit is achterhaald, gezien de aard van de gewassen die nu al naast de auto-snelweg groeien.

In dit verband verwijst hij opnieuw naar het advies van de EC bij het voorontwerp van decreet: “De Commissie vindt geen verwijzing naar de communautaire drempelwaarden voor etikettering in de

genotificeerde tekst. De Commissie benadrukt dat nationale co-existentiemaatregelen gericht moeten zijn op economische aspecten die verband houden met de vermenging van gg- en niet-gg-gewassen en proportioneel moeten zijn aan de nagestreefde doelstellingen. In dit verband stelt punt 2.2.3 van aanbeveling 2003/556/EG van de Commissie over co-existentie: In de nationale strategieën en de beste werkwijzen voor co-existentie dient te worden uitgegaan van de etiketteringdrempels en zuiverheidnormen die in de regelingen voor ggo-producten zijn vastgesteld.”

Uit hetzelfde advies citeert de minister-president: “De derde alinea van artikel 11, §1,” (van het inmiddels aangepaste voorontwerp van decreet) “heeft betrekking op de minwaarde als het prijsverschil tussen de marktprijs van een oogst die voorzien is van een etiket waarop staat dat die oogst ggo’s bevat, en de marktprijs van een gelijksoortige oogst of de voor het gewas afgesloten contractprijs. Hoewel de Commissie in beginsel geen bezwaar heeft tegen een compensatie voor verloren premies boven de in contractuele overeenkomsten vastgelegde marktprijs voor een conventionele of biologische oogst, mag compensatie alleen worden gegeven in gevallen waarin de premie verloren gaat ten gevolge van niet-naleving van de communautaire etiketteringsdrempel. In contractuele overeenkomsten kan de prijs van de oogst worden vastgelegd, evenals zuiverheidscriteria die verder gaan dan de criteria die zijn vastgelegd in de communautaire wetgeving. Daar waar zuiverheidscriteria, zoals een gegarandeerde geringe aanwezigheid van ggo’s onder de drempelwaarde van 0,9 percent voor de accidentele of technisch niet te voorkomen aanwezigheid van ggo’s als omschreven in de communautaire wetgeving, in overeenkomsten worden vastgelegd, gelden deze alleen voor de contractpartijen en kunnen (ze) geen verplichtingen inhouden voor naburige landbouwers. Het is vervolgens aan de landbouwers die de overeenkomst hebben ondertekend om te zorgen dat de voorwaarden daarvan worden nageleefd.”

Met deze passus maakt de EC volgens de minister-president duidelijk dat zij geen andere schadecompensaties tolereert dan de vergoedingen in geval van een overschrijding van de drempel van 0,9 percent die de Europese Unie heeft vastgelegd in artikel 12 van verordening 1829/2003.

Daarom is de minister-president niet gewonnen voor het amendement van mevrouw Dua dat erkende lastenboeken in beschouwing neemt en strengere tolerantiedrempels hanteert dan de algemeen geldende 0,9 percent (zie artikelsgewijze bespreking, amendement nr. 2 bij artikel 2/1).

4. Teeltvoorwaarden

De heer *Bart Martens* pleit ervoor om de uitvoeringsbesluiten, die per gewas afzonderlijke teeltvoorwaarden moeten opleggen, door de hele Vlaamse Regering te laten uitvaardigen en die bevoegdheid dus niet alleen aan een minister van landbouw te delegeren. Ook vraagt hij dat die besluiten zich niet louter tot afstandsregels beperken. Zo heeft professor Dirk Reheul in de hoorzitting gewezen op het effect van landschapselementen op een mogelijke kruisbestuiving.

Ook mevrouw *Vera Dua* eist dat de uitvoeringsbesluiten door de hele Vlaamse Regering worden genomen en niet aan slechts één minister worden overgelaten. De heer *Jos De Meyer*, commissievoorzitter, wijst erop dat het decreet daarin al voorziet, namelijk in artikel 8, §1, al is er op dat vlak een discrepantie met de memorie van toelichting.

Elk gewas vergt een specifieke aanpak, stelt mevrouw *Tinne Rombouts*. Daarom worden er teeltvoorwaarden opgelegd: die zijn te belangrijk om via een ministerieel besluit te worden geregeld, zoals nochtans in de memorie van toelichting is vermeld. Mevrouw Rombouts benadrukt daarom dat het ontwerp van decreet zelf zeer terecht vastlegt dat de Vlaamse Regering de teeltvoorwaarden bepaalt. Deze vermelding in het commissieverslag moet alle eventuele twijfel ter zake ongedaan maken.

Per gewas moet dus worden onderzocht welke extra flankerende maatregelen er nodig zijn. In verband met de opinies over afstandsregels en buffers die in de hoorzitting werden geuit, pleit mevrouw Rombouts voor een mix van maatregelen.

De heer *Karlos Callens* wijst op de erg verschillende contaminatierisico’s van verschillende gewassen. In het geval van aardappelen en bieten is de kans op schade nagenoeg nul. Hij vraagt om daarmee rekening te houden in de teeltvoorwaarden.

De wetenschap heeft herhaaldelijk aangetoond dat het onmogelijk is om voor alle teelten een eenvormige co-existentiemaatregel uit te werken, stelt minister-president *Kris Peeters*. Hij verwijst naar het betoog van professor Reheul op de hoorzitting. Er moeten dus teelt per teelt – en in bepaalde gevallen misschien cultivar per cultivar – teeltvoorwaarden uitgewerkt worden. Het is inderdaad de bedoeling om die teeltvoorwaarden vast te leggen in besluiten van de Vlaamse Regering. Voor de minister-president kan dat een mix van maatregelen zijn – afstanden, buffers enzovoort – op voorwaarde dat ze wetenschappelijk onderbouwd zijn en gericht op het mogelijk maken van co-existentie. Hij zal erover waken dat die teeltvoorwaarden ook specifieke maat-

regelen kunnen bevatten voor loonwerkers, dat waar noodzakelijk de imkers betrokken worden, en dat er ook maatregelen kunnen zijn voor niet-professionele telers.

De minister-president beklemtoont dat het handelt om teeltvoorwaarden die wetenschappelijk onderbouwd op co-existentie zijn gericht en niet op het verbieden van de ggo-teelt.

5. Het Fonds voor Landbouw en Visserij

De heer *Karlos Callens* vindt dat het ontwerp van decreet van een te voorzichtige houding ten opzichte van ggo's getuigt. Per slot van rekening heeft de Europese Unie de goedgekeurde ggo's na een eindeloze reeks proeven veilig bevonden. Vooral de maatregelen met betrekking tot de schadeloosstelling vindt de heer Callens erg belemmerend. Immers, elke landbouwer die ggo's wenst te telen moet een bijdrage betalen aan het Fonds voor Landbouw en Visserij, zelfs als er geen sprake is van schade of risico's. De omvang van die bijdrage is nog volslagen onbekend. Misschien wordt ze wel zo hoog dat niemand deze teelten nog wil invoeren. Ook bestaat er geen duidelijkheid over het beheer van het geld dat dit fonds zal ontvangen, en al evenmin of dit geld in geval van schade zou volstaan om de nodige vergoedingen uit te keren. Daarom vraagt de heer Callens de minister-president naar een budgettaire prognose voor dit fonds.

De heer Callens was alleszins gewonnen voor de suggestie van het ABS om dit via een aansprakelijkheidsverzekering bij een privéverzekeraar te organiseren.

Mevrouw *Vera Dua* merkt op dat geen enkele verzekeringsmaatschappij bereid is om dit risico te dekken. Ze heeft amendementen ingediend om een apart schadefonds op te richten, zodat niet alle landbouwers inclusief de niet-ggo-telers hoeven op te draaien voor de schade (zie artikelsgewijze bespreking: amendement nr. 3 bij artikel 3).

De heer *Stefaan Sintobin* vraagt wat er moet gebeuren als het fonds leeg is.

Minister-president *Kris Peeters* licht het Fonds voor Landbouw en Visserij toe. Het werd met het decreet van 19 mei 2006 opgericht (*Parl. St.* VI. Parl. 2005-06, nr. 685/6). Binnen de grenzen van de staatssteun kan het fonds steun toekennen aan projecten, programma's en opdrachten en kan het schade vergoeden. Het fonds genereert inkomsten uit verplichte en vrijwillige bijdragen vanwege de dierlijke, plantaardige en zeevisserijsector, en verder uit retributies, rechten, vergoedingen, administratieve geldboetes,

terugbetalingen van toelagen en voorschotten, bijstand van de EU, ontvangsten uit deelneming van de EU en mogelijke verhogingen bij achterstallige betaling. In principe is niet voorzien in het aannemen – met andere woorden het extra inpompen – van overheidsmiddelen.

De zorg dat de verplichte bijdrage aan het fonds een te hoge drempel zou zijn om ggo's te telen, noemt de minister-president voorbarig. Op dit moment werkt de afdeling Monitoring en Studie (AMS) aan een op gegevens gebaseerde inschatting van de te verwachten inkomsten en uitgaven van het fonds. Uiteraard zal niet alles op voorhand glashelder te berekenen zijn, maar er wordt gewerkt aan een zo realistisch mogelijke raming.

De Inspectie van Financiën heeft in haar advies inderdaad haar bekommernis weergegeven omtrent de mogelijkheid dat het fonds niet zal volstaan voor de gevraagde schadevergoedingen. Ze geeft echter toe de nood te begrijpen aan een decretale regeling van de organisatie van co-existentie, maar stelt tegelijk de vraag of het wel aan de overheid is om hierbij op te treden als verzekeraar. Hoe dan ook heeft de EC de Vlaamse Regering opgedragen om ook de uitvoeringsbesluiten te notificeren. Bij het bilaterale overleg heeft ze er in dat verband op gewezen dat de bijdrage van de ggo-teler geen middel mocht zijn om de ggo-teelt feitelijk onmogelijk te maken

De praktijk van de eerste jaren zal uitwijzen of het fonds toereikend is, besluit de minister-president. Zo niet, moet er uiteraard aan de regelgeving bijgestuurd worden. Onder andere daarom is een evaluatie van het decreet vooropgesteld.

6. Gehele of gedeeltelijke schadevergoeding

De artikelen 7 en 15 van het ontwerp van decreet handelen onder meer over schade die het schadefonds geheel of gedeeltelijk zal vergoeden. De heer *Bart Martens* pleit voor het principe van volledige aansprakelijkheid: de schade moet geheel worden gedekt, ongeacht of dit een ander financieringssysteem van het fonds tot gevolg zou hebben. Het gaat in dit geval om het principe: de verstuurder betaalt. Wie kiest om helemaal geen ggo-teelt te bedrijven, mag geen enkele schade lijden van de ggo-teelt van anderen. De heer Martens vraagt de minister-president naar de motivering van het woord 'gedeeltelijk' in deze artikelen. Het gaat hier hoe dan ook over de enige vorm van schadeloosstelling die op het Vlaamse niveau te regelen valt. Voor natuur- of distributieschade is immers de federale bevoegdheid over de productaansprakelijkheid van toepassing.

Mevrouw *Vera Dua* heeft in dit verband twee amen-

dement ingediend, die bepalen dat elke vergoeding de volledige schade moet dekken (zie artikelsgewijze bespreking, amendement nr. 7 bij artikel 7 en amendement nr. 15 bij artikel 15).

Volledige versus gedeeltelijke terugbetaling van schade is volgens minister-president *Kris Peeters* een budgettaire kwestie. In principe wordt er gestreefd naar een evenwicht waarbij de inkomsten van het fonds de uitgaven volledig dekken zoals het decreet bepaalt.

Hierbij gaat de regering ervan uit dat de schadegevallen relatief beperkt zullen blijven. Ze baseert zich op recente Nederlandse studies, die uitwijzen dat mits een voldoende isolatieafstand, de schade boven de etiketteringdrempel zeer beperkt bleef voor de oogst van een volledig veld, waarbij vermenging daalt door het verdunningseffect van de massa.

7. Economische versus andere schade

In het ontwerp van decreet zitten heel wat lacunes, vindt mevrouw *Vera Dua*. Het is helemaal toegespitst op economische schade. Zowel de Milieu- en Natuurraad (Mineraad) als de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) noemen dit een niet-sluitende aansprakelijkheidsregeling en vinden dat alle mogelijke schade op een betere manier moet worden vergoed. Ook moet er een betere afstemming komen met het Milieuschadedecreet. Er wordt geen melding gemaakt van transportrisico's, noch van de loonwerkers, de hobbylandbouwers en de imkers.

Minister-president *Kris Peeters* citeert opnieuw het advies van de EC: "De Commissie benadrukt dat nationale co-existentiemaatregelen gericht moeten zijn op economische aspecten die verband houden met de vermenging van gg- en niet-gg-gewassen en proportioneel moeten zijn aan de nagestreefde doelstellingen." De economische context van de co-existent is hierin dus overduidelijk. De minister-president weet dat er op het internet studies te vinden zijn die het tegendeel beweren en een andere interpretatie geven van de communautaire regelgeving, en verwijst onder andere naar de uiteenzetting van de heer Dhoore van Bioforum op de hoorzitting, maar beschouwt de visie en de interpretatie van de EC zelf als de enige juiste.

De richtsnoeren van 23 juli 2003 vermelden hierover duidelijk: "Aangezien alleen toegestane ggo's in de Europese Unie mogen worden geteeld en de milieu- en gezondheidsaspecten dan reeds in het kader van richtlijn 2001/18/EG zijn behandeld, hoeven op het gebied van de co-existent alleen nog kwesties te worden aangepakt die betrekking hebben op de economische aspecten die aan de vermenging van gg- en

niet-gg-gewassen zijn verbonden." De minister-president vindt dat hier een heel opvallende nadruk op het economische aspect wordt gelegd, en dat de focus duidelijk op de professionele land- en tuinbouwers ligt.

8. Meldingsplicht

De heer *Karlos Callens* vindt het onterecht dat de informatieverplichting helemaal op de schouders van de landbouwer terechtkomt. Die moet niet alleen de bevoegde overheidsinstanties maar ook alle andere belanghebbenden persoonlijk op de hoogte brengen van zijn voornemen om ggo's te teelten. De heer Callens vindt het logischer dat de bevoegde overheid dit na de melding zelf zou doen. De mogelijkheden om bezwaren in te dienen, zijn bovendien erg ruim en kunnen tot een tijdrovende beoordelingsprocedure leiden. Dit kan een ernstige belemmering vormen voor een initiatief tot ggo-teelt.

9. Loonwerkers

De heer *Bart Martens* vraagt de minister-president in welke mate loonwerkers aansprakelijk zijn voor hun rol in een eventuele vermenging van ggo-gewassen met andere gewassen. Hij suggereert de invoering van een code van goede praktijken voor deze loonwerkers.

Mevrouw *Tinne Rombouts* komt terug op de standpunten in de hoorzitting over de mogelijke risico's door loonwerk en transport. Het ontwerp van decreet verwijst expliciet naar de opleiding van die loonwerkers. Het is belangrijk om hen bewust te maken van de gewassen waarmee ze te maken krijgen. Indien op dit gebied extra maatregelen nodig zijn, verwacht mevrouw Rombouts dat ook die in de teeltvoorwaarden aan bod komen.

Minister-president *Kris Peeters* erkent dat loonwerkers een belangrijke schakel in de teelthandelingen vormen en daarom ook een bron van risico op vermenging. Om deze reden was oorspronkelijk in een erkenningprocedure voorzien om tussenbeide te kunnen komen in de ggo-teelt. Deze maatregel werd preventief afgevoerd omwille van een vernietigend advies van de Raad van State bij een soortgelijke maatregel van de Waalse Regering. De reden die aangehaald werd, is de Bolkensteinrichtlijn (richtlijn 2006/123/EG) over het vrije intern verkeer van diensten. In de plaats werd wel behouden dat deze loonwerkers, analoog met de ggo-telers zelf, een opleiding moeten volgen met de bedoeling tot bewustmaking.

De minister-president herhaalt dat in de concrete teeltvoorwaarden speciale maatregelen opgenomen

worden die gericht zijn op de teelthandelingen, en die bijgevolg ook van toepassing zijn op loonwerkers. Bij overtreding zullen ook loonwerkers beboet kunnen worden. Hiervoor refereert de minister-president aan de inbreuk in artikel 17, §2, tweede lid, 4°. Met andere woorden zijn de loonwerkers niet vergeten in dit ontwerp van decreet, deelt de minister-president mee. Hij wil inderdaad overwegen om ter zake een code van goede praktijken op te nemen in de besluiten van de Vlaamse Regering met specifieke teeltmaatregelen.

10. Niet-professionele gebruikers

De heer *Bart Martens* gaat in op de hobbylandbouw, die buiten de meldings- en schadeprocedures is gehouden. Uit de hoorzitting heeft hij begrepen dat de voorzorgsmaatregelen niet van toepassing zijn op ggo-teelt door niet-professionele gebruikers.

Ook mevrouw *Tinne Rombouts* heeft het over de situatie van de hobbylandbouwers. Ze ziet een analogie met hun verhouding tot het gebruik van pesticiden, die verschilt van de werkwijze van professionele landbouwers. Het kaderdecreet bevat de mogelijkheid om verschillende regelingen te treffen voor professionele en niet-professionele gebruikers. Mevrouw Rombouts pleit om die laatste term te gebruiken in plaats van termen zoals hobbylandbouwers en particulieren.

Met verwijzing naar het EC-advies beaamt minister-president *Kris Peeters* de stelling van mevrouw Rombouts dat het aangewezen is om het over ‘professionelen’ en ‘niet-professionelen’ te hebben, ervan uitgaande dat niet-professionelen geen economisch belang hebben. Voor hen komt het fonds dan ook in geen geval tussenbeide. Wel is de minister-president het eens met de opmerking van professor Reheul dat particulieren niet enkel potentiële slachtoffers zijn, maar ook potentiële veroorzakers van schade, wanneer ze zelf ggo's zouden inzaaien. Strikt gezien zijn conform artikel 4 ook niet-professionelen onderworpen aan dit decreet, wat betekent dat het uitzaaien in de tuin niet mag zonder de procedure gevolgd te hebben. Maar aan hen dezelfde administratieve lasten van kennisgeving opleggen als aan professionelen, is niet beheersbaar noch op een aanvaardbare manier door de overheid controleerbaar.

Deze problematiek is inderdaad vergelijkbaar met het gebruik van bestrijdingsmiddelen door particulieren. De minister-president pleit ervoor dat de wetenschappers de risico's zo goed mogelijk inschatten en, indien nodig en/of wenselijk bij de teeltvoorwaarden maatregelen opnemen ten aanzien van de niet-professionelen.

11. Imkers

De heer *Bart Martens* constateert dat imkers helemaal niet betrokken worden bij een voornemen van een landbouwer tot ggo-teelt: noch in de melding, noch in de bezwarenprocedure. Hij verwijst in dat verband naar een resolutie over de massale bijensterfte (*Parl. St.* VI. Parl. 2007-08, nr. 1648/3). Hoewel die sterfte niet te wijten is aan ggo-gewassen bestaat het risico dat de introductie van die ggo-gewassen op dit vlak extra schade zou veroorzaken. Daarom kunnen ook imkers economische schade ondervinden van de ggo-teelt en adviseert de heer Martens om hen bij de melding- en bezwarenprocedure te betrekken.

Mevrouw *Tinne Rombouts* deelt de bezorgdheid om de imkers. In de memorie van toelichting bij artikel 5 wordt wel degelijk melding gemaakt van de imkers, merkt ze op: die zijn dus zeker niet vergeten. Deze vermelding kan een kapstok bieden om in de teeltvoorwaarden de bescherming van de imkers op te nemen. Artikel 5, §4, van het decreet maakt dit ook mogelijk. Daarom dient mevrouw Rombouts daarvoor geen verdere amendementen in. Ze suggereert wel dat de Vlaamse Regering nader laat onderzoeken of ggo's al dan niet schadelijk zijn voor bijen.

Met de terechte bekommernis van de imkers werd, mede naar aanleiding van het advies van de SERV en de Minaraad, wel degelijk rekening gehouden, deelt minister-president *Kris Peeters* mee. In artikel 5, §4, derde lid, van het ontwerp van decreet werd de mogelijkheid toegevoegd voor de Vlaamse Regering om in functie van het specifieke gewas andere betrokkenen aan te duiden als mogelijke schadelijders, met recht op bezwaar. De memorie van toelichting gaat hier op pagina 7 bovendien dieper op in en vermeldt imkers expliciet als voorbeeld.

Wel vindt de minister-president dat de mogelijke schade bij imkers niet mag worden overroepen. Professor Reheul gaf in de hoorzitting aan dat de schade zich op twee vlakken kan voordoen. Ten eerste kunnen ggo-pollen in de honing terechtkomen. Honing bestaat echter voor 99 percent uit DNA-vrije nectar, zodat slechts 1 percent voor eventuele contaminatie in aanmerking komt. Bovendien bevestigt het verslag van de ‘Standing Committee on the Food Chain and Animal Health’ van 23 juni 2004 dat honing een dierlijk product is dat niet hoeft te worden geëtiketteerd, voor zover ze niet gemaakt is door genetisch gemodificeerde bijen. Etikettering van de honing is dus slechts nodig wanneer er een aandeel van ggo-pollen aanwezig is boven de 0,9 percent van het totale volume van de honing, en wanneer deze aanwezigheid toevallig en technisch niet te vermijden is.

Om die reden, en omdat niet alle teelten daadwerke-

lijk in een bloeistadium komen, vindt de minister-president een algemene regel om imkers in alle gevallen te betrekken overbodig. Hij herhaalt dat dit aspect voor alle zekerheid wel in beschouwing kan worden genomen bij de teeltvoorwaarden van bepaalde gewassen

De tweede manier waarop imkers schade zouden kunnen lijden, is door een achteruitgang van de gezondheidssituatie van de bijen. Maar professor Reheul heeft verklaard geen weet te hebben van studies die aangeven dat bijen zouden doodvallen van het eten van ggo-pollen, of daarvan minder drastische nadelen zouden ondervinden.

De heer *Karlos Callens* vraagt dat de subcommissie in dit verband bij elk uitvoeringsbesluit meteen op de hoogte wordt gebracht.

De heer *Mark Demesmaeker* wijst erop dat bijen instaan voor 80 tot 85 percent van de bestuiving: ze zullen dan ook voor een groot deel mee bijdragen tot de verspreiding van ggo's in stuifmeel. Vorig jaar heeft de Vlaamse overheid 50.000 euro uitgetrokken voor de oprichting van een Studiecentrum voor de Bijenteelt, dat vooral de verdwynziekte van honingbijen bestudeert. De heer Demesmaeker verwacht dat ook de invloed van ggo-besmet stuifmeel op de vitaliteit van de bijen het voorwerp van een studie zal uitmaken. Hij is geschrokken van de uitspraak van professor Reheul dat bijen niet doodvallen van ggo-stuifmeel en vraagt om zulke uitspraken toch eerst te onderbouwen met een onderzoek naar de invloed van de ggo's op de vitaliteit van de bijen, zeker ook gezien hun belang in het ecosysteem.

In Duitsland heeft een professionele imker zijn hele jaaropbrengst aan honing moeten verbranden omdat die was besmet met stuifmeel van genetisch gemodificeerd maïs. Dat is een gevaarlijk precedent, waarvan niet uit te sluiten is dat het ook hier voorvalt.

Ook de heer *Bart Martens* hecht veel belang aan nader onderzoek van de invloed van ggo's op honingbijen. Hij ziet een analogie tussen de uitspraak van professor Reheul en de dokters die decennia geleden beweerden dat nog nooit iemand is doodgevallen van het roken van een sigaret. Er doet zich nu al een ongewone bijensterfte voor, om onbekende redenen. Weliswaar gebeurt dat in Vlaanderen ook al zonder ggo-teelt, maar in de toekomst zou die hierbij nog een cumulatief effect kunnen hebben, met alle gevolgen van dien, bijvoorbeeld voor de fruitteelt.

Maar de heer Martens beaamt dat het ontwerp van decreet in de mogelijkheid voorziet om in de teeltvoorwaarden rekening te houden met de situatie van de bijen en om de economische schade van imkers te

vergoeden. Hij dringt erop aan om van deze gelegenheid inderdaad gebruik te maken.

12. Een kaderdecreet

De heer *Karlos Callens* vindt dat de hoorzitting heel wat interessante informatie heeft opgeleverd en hoopt dat dit kan leiden tot een werkbare regeling van de vraag om ggo's te kunnen gebruiken. Hij beaamt dat het hier handelt om een kaderdecreet, dat nog moet worden ingevuld door diverse besluiten die de praktische uitwerking regelen.

Ondanks zijn bedenkingen, vooral in verband met de te strenge schadebepalingen, en op voorwaarde van een duidelijke administratieve eenvoud betuigt de heer Callens zijn steun aan het ontwerp van decreet.

De heer *Bart Martens* concludeert dat heel veel zal afhangen van de uitvoeringsbesluiten. Het wordt een zaak van al doende leren: vandaar dat de tussentijdse evaluaties van cruciaal belang zullen zijn. Hij hoopt dat niet alle te vrezen risico's zich in de praktijk zullen voltrekken. Ten slotte pleit hij ervoor dat het fonds zo wordt opgebouwd dat het de economische schade van niet-ggo-telers volledig kan dekken. Mochten daar in de opstartfase te weinig middelen beschikbaar zijn, dan moet de bijdrageregeling de volgende jaren worden bijgestuurd, zodat de resterende bedragen in de loop van de jaren kunnen worden bijgepast. Het kan niet de bedoeling zijn dat bij gebrek aan middelen enkel de eerste aanvragers een schadevergoeding krijgen.

Minister-president *Kris Peeters* begrijpt dat hier onbekende en delicate terreinen worden betreden, zodat iedereen zich wat onwennig voelt. Maar hij wijst er nogmaals op dat het kaderdecreet heel wat regulering mogelijk maakt en dat de evaluatie daarin een cruciale rol zal spelen.

De heer *Frans Wymeersch* hecht geen belang aan de verwijzingen naar de memorie van toelichting zoals mevrouw Rombouts die bracht in verband met de imkers. De uitvoeringsbesluiten zullen enkel op het decreet betrekking hebben, niet op de toelichting. De heer Wymeersch wil de regering niet zomaar carte blanche geven. Een kaderdecreet is hier misschien wenselijk, maar in dit ontwerp van decreet wordt al te veel aan de uitvoeringsbesluiten overgelaten. Het feit dat niet alleen het parlement maar ook bepaalde adviesraden bij die besluiten moeten worden betrokken, geeft aan dat zelfs de meerderheid niet gelukkig is met het voorliggende ontwerp van decreet (zie artikelsgewijze bespreking, amendementen nrs. 17 en 18). Nochtans bepalen de enige amendementen van de meerderheid dat er extra advies moet worden ingewonnen, terwijl die adviezen helemaal niet bin-

dend zijn voor de regering. De heer Wymeersch ziet de meerwaarde van zulke amendementen nauwelijks in.

De heer Wymeersch besluit dat het ontwerp van decreet zozeer op de vlakte blijft en alle mogelijkheden open laat, dat het Vlaams Belang het niet kan steunen.

Ook mevrouw *Vera Dua* is verbaasd, omdat zowel uit de hoorzitting als de algemene bespreking de nood is gebleken aan een restrictieve aanpak, terwijl het ontwerp van decreet juist heel vaag blijft. Het amendement van de meerderheid vindt ze een kleine stap in de goede richting.

Mevrouw Dua merkt nog op dat ze geen duidelijk antwoord heeft gekregen op de bezorgdheid van de biologische landbouw dat die zelf moet opdraaien voor de bijkomende analysekosten die ontstaan als in de omgeving ggo's worden geteeld.

Minister-president *Kris Peeters* wijst erop dat het niet mogelijk is om alle teeltvoorwaarden nu al in het decreet zelf te formuleren. Er is nu dringend nood aan een kaderdecreet om te voorkomen dat de ggo-teelt zonder enige regulering van start gaat in Vlaanderen.

Hij voegt toe dat de strikte Europese regelgeving en adviezen van de EC nagenoeg geen ruimte voor amendering van het ontwerp van decreet laten.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Opschrift

Technische correctie: in de titel staat het woord co-existentie foutief gespeld als “coëxistentie”. Dit moet worden gecorrigeerd.

Artikel 1

Artikel 1 meldt dat het ontwerp van decreet een gewestaangelegenheid behandelt (namelijk landbouw).

Artikel 1 wordt aangenomen met zeven stemmen.

Artikel 2

Artikel 2 geeft de doelstellingen van het ontwerp van decreet weer.

Een amendement voorgesteld door mevrouw *Vera Dua* strekt ertoe die doelstellingen uit te breiden met de bescherming van het leefmilieu tegen milieuscha-

de en verspreiding in de natuurlijke omgeving (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 1*).

Mevrouw *Vera Dua* wijst erop dat dit amendement overneemt wat in de Duitse gentechregeling is bepaald. Dat bewijst dat de Europese Commissie zulke doelstellingen niet belet.

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 2 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 2/1 (nieuw)

Een amendement voorgesteld door mevrouw *Vera Dua* vraagt de toevoeging van een artikel 2/1 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 2*).

Mevrouw *Vera Dua* situeert dit amendement in de discussie over de tolerantiedrempel. Het amendement heeft tot doel om via teeltlastenboeken een strengere drempel mogelijk te maken, wat zeker voor de biologische landbouw zeer belangrijk is.

Amendement nr. 2 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Het nieuwe artikel 2/1 is aldus verworpen.

Artikel 3

Artikel 3 bevat definities met verwijzen naar de betrokken EU-verordeningen en richtlijnen en refereert ook zoveel mogelijk aan de reeds bestaande regelgeving.

Een amendement voorgesteld door mevrouw *Vera Dua* strekt ertoe om artikel 3, 8°, te wijzigen (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 3*).

Mevrouw *Vera Dua* licht toe dat het amendement het fonds voor de vergoeding van ggo-schade loskoppelt van het Fonds voor Landbouw en Visserij, dat door alle landbouwers wordt gespijsd. Het is niet de bedoeling dat alle boeren mee opdraaien voor de schade die ggo-telers aanrichten.

Er is geen afzonderlijk fonds nodig, antwoordt minister-president *Kris Peeters*. Bij het Fonds voor Landbouw en Visserij wordt een adviesraad opgericht, die is samengesteld uit 26 leden uit de sector zelf, met een evenredige verdeling tussen sectoren en subsectoren en met een hernieuwbaar mandaat van vier jaar. Het uitgangspunt is dat middelen die voor een bepaald doel bijeengebracht worden in het fonds,

ook voor dat doel aangewend worden. De minister-president besluit dat een afzonderlijk fonds niet alleen overbodig is maar ook niet wenselijk, aangezien het dubbel werk en dubbele kosten zou meebrengen.

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 3 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 4

Artikel 4 geeft het toepassingsgebied aan van het decreet: het gaat om de teelt van door de EU toegestane ggo's tot en met de eerste opslag van de geteelde producten.

Artikel 4 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 5

Artikel 5 legt de voorwaarden op waaraan een landbouwer moet voldoen als hij ggo's wil uitzaaien: hij moet opleidingsattesten voorleggen, de bevoegde instanties inlichten en de gebruikers van percelen binnen de meldingsafstand informeren. Op basis van die kennisgeving kunnen landbouwers die schade verwachten, bezwaar aantekenen tegen de ggo-teelt. Het ontwerp van decreet voorziet in de mogelijkheid dat de ggo-teler vooraf een akkoord sluit met naburige landbouwers waarin hij zich bereid verklaart eventuele schade op zich te nemen.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua brengt nadere specificaties aan bij de bepalingen over de meldingsplicht en opleidingsvoorwaarden van ggo-telers die zijn opgenomen in artikel 5, §1, van het ontwerp van decreet (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 4*).

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua voegt in artikel 5, §2, aan de meldingsplicht ook de verplichting tot melding ten aanzien van imkers toe (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 5*).

Mevrouw *Vera Dua* vraagt om hier eventueel ook een regeling in verband met hobbyboeren aan toe te voegen. De adviezen van de SERV en de Mineraad bij het ontwerp van decreet hebben dit heel sterk aanbevolen.

Amendement nr. 4 en amendement nr. 5 worden verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 5 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 6

Artikel 6 bevat bepalingen over de ingeschakelde loonwerkers.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua voegt aan artikel 6, §3, de verplichting toe om bij het transport van ggo's een rittenstaat en een attest van de reinigingen bij te houden (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 6*).

Mevrouw *Vera Dua* licht toe dat het transport zo wordt erkend als een risicoschakel.

Amendement nr. 6 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 6 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 7

Artikel 7 bepaalt dat na een toestemming tot ggo-teelt, al dan niet met specifieke teeltvoorwaarden, een bijdrage moet worden gestort aan het Fonds voor Landbouw en Visserij. Deze bijdragen worden bewaard in een specifiek fonds voor het geval er zich toch een contaminatie voordoet in een situatie waar geen voorafgaand bezwaar is ingediend.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua bepaalt dat alle schade volledig moet worden vergoed, niet gedeeltelijk (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 7*).

Mevrouw *Vera Dua* vindt het de rol van de overheid om bij de ggo-telers de nodige bijdragen te innen. Ook de Inspectie voor Financiën heeft die bezorgdheid geuit.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua voegt aan artikel 7 een §4 toe (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 8*).

Die nieuwe paragraaf bepaalt dat alle bijkomende analyses die niet-ggo-telers moeten laten uitvoeren om de zuiverheid van hun gewassen te bewijzen, uit het Fonds worden betaald. Zeker biologische telers zullen die garantie moeten kunnen leveren, verklaart mevrouw *Vera Dua*.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua voegt aan artikel 7 een §5 toe (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 9*).

Mevrouw Dua legt uit dat de nieuwe paragraaf moet voorkomen dat bij een afhankelijk en gegrond bezwaar de ggo-teler op eigen risico zijn productie kan voortzetten. Ze vraagt dat de minister-president laat onderzoeken of met de in het ontwerp van decreet voorgestelde regeling een dergelijke voortzetting van de productie inderdaad mogelijk is, want in dat geval zou enkel een dure juridische procedure tot een stopzetting kunnen leiden. In het buitenland zijn op dat vlak geschillen ontstaan.

Amendement nr. 7 en amendement nr. 8 worden verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Amendement nr. 9 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 1 bij 1 onthouding.

Artikel 7 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 8

Artikel 8 machtigt de Vlaamse Regering om per gewas en zelfs per ras specifieke teeltvoorwaarden op te leggen. Dit artikel biedt ook de mogelijkheid om ggo-vrije zones in te stellen. Om binnen de voorwaarden van de EU-reglementering te blijven kan dit alleen op vraag van de betrokken boeren, moeten deze zones minstens een bepaald oppervlak hebben en kan het alleen gaan om specifieke ggo-gewassen.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Tinne Rombouts, de heren Jos De Meyer, Karlos Callens en Bart Martens en mevrouw Els Robeyns, omvat een toevoeging aan artikel 8, §1 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 17*).

Mevrouw *Tinne Rombouts* situeert dit amendement in de discussie over de professionele en niet-professionele gebruikers. De niet-professionele gebruiker kan zelf geen economische schade lijden, maar kan wel economische schade berokkenen aan omliggende percelen. Daarom wordt hier toegevoegd dat de Vlaamse Regering ook aan hem specifieke of bijkomende teeltvoorwaarden kan opleggen.

Een tweede amendement voorgesteld door mevrouw Tinne Rombouts, de heren Jos De Meyer, Karlos Callens en Bart Martens en mevrouw Els Robeyns, omvat eveneens een toevoeging aan artikel 8, §1 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 18*).

Mevrouw *Tinne Rombouts* herinnert eraan dat het wel degelijk de Vlaamse Regering is die de teeltvoorwaarden opmaakt, ondanks de fout in de memorie van toelichting die deze bevoegdheid bij de mi-

nister van Landbouw plaatst. De regering moet die teeltvoorwaarden op basis van een wetenschappelijke onderbouw uitwerken. Dit laatste versterkt het amendement nog door een voorafgaand advies bij de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, de SERV en de Minaraad op te leggen.

De heer *Bart Martens* gaat ervan uit dat iedereen zich wat ongemakkelijk voelt bij het ontwerp van decreet: hoewel iedereen wel extra voorwaarden zou willen opleggen, is er een dwingend Europees keurslijf dat op dat vlak niet veel toelaat. Zo kan het Vlaamse niveau zich niet uitspreken over de opportuniteit van bepaalde ggo-teelten, maar enkel over de – veelal economische – voorwaarden waaronder ze mogen plaatsvinden, en over de vergoeding van eventuele economische schade. De heer Martens vindt dat die voorwaarden vooral goed wetenschappelijk moet worden onderbouwd en heeft daarom amendement 18 mee ingediend, zodat diverse adviezen verplicht aan dergelijke teeltvoorwaarden moeten voorafgaan. Daardoor kan bijvoorbeeld de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) via haar vertegenwoordiging in de Minaraad haar wetenschappelijke inbreng hebben. Mochten voor bepaalde gewassen de contaminatierisico's te groot blijken, dan moeten de teeltvoorwaarden zo streng worden gedefinieerd dat ze deze gewassen in feite onmogelijk maken in Vlaanderen. Verstuivers zoals koolzaad kunnen bijvoorbeeld hun stuifmeel in een kilometers wijde omtrek verspreiden. Ook in de hobbyteelt kunnen de teeltvoorwaarden ggo-gebruik onmogelijk maken. De ervaring met bestrijdingsmiddelen heeft geleerd dat ook dit soort landbewerking een zeer schadelijk milieueffect kan hebben. Dat moet voor ggo's zeker worden uitgesloten.

Minister-president *Kris Peeters* erkent het belang van de amendementen van de meerderheid.

Amendement nr. 17 en amendement nr. 18 worden aangenomen met 7 stemmen.

Het aldus geamendeerde artikel 8 wordt aangenomen met 7 stemmen.

Artikel 9

Artikel 9 roept de commissie in het leven die de eventuele bezwaren moet beoordelen.

Artikel 9 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 10

Artikel 10 geeft de opdracht van de in artikel 9 ver-

melde commissie aan: de behandeling en beoordeling van bezwaren en aanvragen tot schadevergoeding, en de redactie van een evaluatie- en activiteitenrapport.

Artikel 9 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 11

Artikelen 11, 12 en 13 behandelen de monitoring, onder andere via een register.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt ertoe in artikel 11 duidelijk te vermelden dat dit register openbaar is (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 10*).

Mevrouw *Vera Dua* verklaart dat dit is overeengekomen in het verdrag van Aarhus en in de adviezen van de SERV en de Minaraad is overgenomen. Ook van ggo-vrije gronden is een openbaar register nodig.

Minister-president *Kris Peeters* antwoordt dat Europa een openbaar register van de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen verplicht. Dit is dan ook in het ontwerp van decreet opgenomen. Omdat bij de omzetting van deze richtlijn nog geen regionale co-existentiewetgeving bestond, werd in het federale koninklijk besluit een artikel 48 opgenomen dat deze verplichting opving, al besepte de federale overheid dat ze hiermee haar bevoegdheid overschreed. Ze bepaalt hierbij dat de betreffende plaats, die ze als de gemeente definieert, publiek gemaakt wordt op een internetsite.

De minister-president kondigt aan ervoor te zorgen dat het gedetailleerde register voor een aantal administraties raadpleegbaar is.

Amendement nr. 10 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 11 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 12

Artikel 12 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 13

Artikel 13 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Hoofdstuk V

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt ertoe om in de titel van hoofdstuk V het woord “economische” te schrappen (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 11*).

Amendement nr. 11 wordt verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 14

Artikelen 14 en 15 definiëren de eventuele economische schade en bepalen hoe hiervoor een vergoeding aan te vragen.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt ertoe om in artikel 14 alle meldingen van het woord “economische” te schrappen (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 12*).

Mevrouw *Vera Dua* vindt dat de aansprakelijkheid niet tot het economische aspect beperkt mag blijven. Ook schade aan natuur is bijvoorbeeld een Vlaamse bevoegdheid.

De minister-president herinnert eraan dat Bond Beter Leefmilieu (BBL) tijdens de hoorzitting aangaf dat eventuele hiaten in de Vlaamse wetgeving ten aanzien van het leefmilieu niet in dit Co-existentiedecreet moeten worden opgelost. Datzelfde geldt voor hiaten in verband met de distributiesector. Daarom ziet de minister-president geen heil in de amendementen 1, 11 en 12 waarin mevrouw Dua voorstelt om de doelstellingen van het decreet uit te breiden en het woord “economisch” te schrappen.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua voegt aan artikel 14, §2, een tweede zin toe (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 13*).

Mevrouw *Vera Dua* verklaart dat dit amendement over de extra bemonsterings- en analysekosten handelt. Hiervoor geldt dezelfde verantwoording als voor amendement 8 bij artikel 7.

Amendement nr. 12 en amendement nr. 13 worden verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 14 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 15

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua laat in §1 de woorden “dat geheel of gedeeltelijk binnen de meldingsafstand ligt” schrappen (*Parl.*

St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 14).

Mevrouw *Vera Dua* is het er niet mee eens dat de schadevergoeding beperkt blijft tot percelen binnen de meldingsafstand. Deze regeling vindt mevrouw Dua niet werkbaar omdat loonwerkers of transport ook elders schade kunnen veroorzaken. Daarom pleit ze voor een schrapping van die beperking.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt ertoe in §1, tweede lid, de inleidende bepaling te vervangen (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 15*).

Mevrouw *Vera Dua* verantwoordt dit amendement met dezelfde redenering als haar verantwoording van amendement nr. 7 bij artikel 7: het is nodig om telkens een volledige schadevergoeding toe te kennen.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt tot schrapping van §4 van artikel 15 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/2, amendement nr. 16*).

Deze paragraaf bepaalt dat de schadevergoeding kan geweigerd worden indien de benadeelde door zijn gedrag of zijn handelingen heeft kunnen bijdragen tot de vermenging van een genetisch gemodificeerd gewas met zijn conventionele of biologische gewas. Mevrouw *Vera Dua* vindt dat dit artikel kan worden misbruikt ten nadele van degene die de schade ondervindt. Indien er echt sabotage in het spel is, zijn er andere juridische middelen voorhanden om die te sanctioneren. Mevrouw Dua vindt het niet fair om de bewijslast bij de niet-ggo-teler te leggen.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt tot schrapping van het derde lid in §1 van artikel 15 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 19*).

Een amendement voorgesteld door mevrouw Vera Dua strekt tot toevoeging van een §5 aan artikel 15 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 20*).

Mevrouw *Vera Dua* licht haar amendementen 19 en 20 samen toe. Beide amendementen gaan ervan uit dat het niet logisch is dat de schadelijdende landbouwer zelf het heft in handen moet nemen om zijn schade vergoed te krijgen door de ggo-teler, en maken dat het fonds alle schade volledig moet vergoeden. Het fonds zal dan zelf het uitbetaalde bedrag terugvorderen van de ggo-teler die de teeltvoorwaarden schendt.

Minister-president *Kris Peeters* antwoordt dat schadevergoedingen enkel kunnen worden uitbetaald als

de teeltvoorwaarden ook daadwerkelijk zijn geschonden.

Amendement nr. 14, amendement nr. 15, amendement nr. 16, amendement nr. 19 en amendement nr. 20 worden verworpen met 5 stemmen tegen 2.

Artikel 15 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 16

Artikel 16 regelt het toezicht.

Artikel 16 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 17

Artikel 17 bevat de bestuurlijke geldboete. Er is uitdrukkelijk voor deze formule geopteerd omdat ze een effectief en efficiënt optreden mogelijk maakt.

Artikel 17 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 18

Artikel 18 bepaalt dat die bestuurlijke geldboetes in het Fonds voor Landbouw en Visserij terecht komen.

Artikel 18 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 19

Artikel 19 voorziet in een evaluatierapport aan het Vlaams Parlement na twee jaar.

Artikel 19 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 20

Artikel 20 regelt de inwerkingtreding.

Een amendement voorgesteld door mevrouw Tinne

Rombouts en de heren Bart Martens en Jos De Meyer vervangt dit artikel door een nieuw artikel 20 (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 21*).

Amendement nr. 21 wordt aangenomen met 7 stemmen.

Het aldus geamendeerde artikel 20 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 2 onthoudingen.

De heer *Frans Wymeersch* is verbaasd omdat mevrouw Dua bij de verantwoording van haar amendementen op veel bijval kon rekenen bij de meeste leden van de subcommissie – en niet alleen die van de oppositie – maar dat diezelfde leden haar amendementen niet hebben goedgekeurd.

In overeenstemming met artikel 68, 1°, b), van het Reglement, vraagt de heer Wymeersch een tweede lezing.

IV. TWEEDE LEZING

Als basis voor de tweede lezing dient het stuk met de in eerste lezing aangenomen artikelen (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/4*). Bij de tweede lezing wordt enkel gestemd over de in eerste lezing aangenomen amendementen en de aldus gewijzigde artikelen.

Artikel 8

In eerste lezing is een amendement aangenomen, voorgesteld door mevrouw Tinne Rombouts, de heren Jos De Meyer, Karlos Callens en Bart Martens en mevrouw Els Robeyns, dat een toevoeging aan artikel 8, §1, omvat (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 17*).

In eerste lezing is bij hetzelfde artikel een tweede amendement aangenomen, voorgesteld door mevrouw Tinne Rombouts, de heren Jos De Meyer, Karlos Callens en Bart Martens en mevrouw Els Robeyns, dat eveneens een toevoeging aan artikel 8, §1, omvat (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 18*).

Amendement nr. 17 en amendement nr. 18 worden aangenomen met 5 stemmen bij 1 onthouding.

Het in eerste lezing aldus geamendeerde artikel 8 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 20

In eerste lezing is een amendement aangenomen, voorgesteld door mevrouw Tinne Rombouts en de heren Bart Martens en Jos De Meyer, dat dit artikel door een nieuw artikel 20 vervangt (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 1885/3, amendement nr. 21*).

Amendement nr. 20 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 1 onthouding.

Het in eerste lezing aldus geamendeerde artikel 20 wordt aangenomen met 5 stemmen bij 1 onthouding.

V. INDICATIEVE EINDSTEMMING

Het geamendeerde ontwerp van decreet houdende de organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde gewassen met conventionele gewassen en biologische gewassen wordt indicatief aangenomen met 5 stemmen bij 1 onthouding.

De verslaggever,

Stefaan SINTOBIN

De voorzitter,

Jos De MEYER

TEKST AANGENOMEN DOOR DE SUBCOMMISSIE

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de organisatie van co-existentie van
genetisch gemodificeerde gewassen met
conventionele gewassen en biologische gewassen**

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Overeenkomstig artikel 26bis van richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 maart 2001 inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu en tot intrekking van richtlijn 90/220/EEG van de Raad heeft dit decreet de volgende doelstellingen:

- 1° de keuzevrijheid tussen genetisch gemodificeerde gewassen, conventionele gewassen en biologische gewassen vrijwaren op het niveau van de landbouwer;
- 2° de economische schade in een conventioneel gewas of een biologisch gewas voorkomen die zou kunnen voortvloeien uit de toevallige aanwezigheid van door de Europese Unie voor de teelt toegelaten genetisch gemodificeerde planten of delen van planten boven de in de Europese regelgeving vastgelegde zuiverheidsnormen en tolerantiedrempels voor etikettering van genetisch gemodificeerde producten.

Artikel 3

Voor de toepassing van dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten wordt verstaan onder:

- 1° genetisch gemodificeerd gewas: een gewas, bestaande uit planten of reproductieve delen van planten waarvan het genetisch materiaal veranderd is op een wijze die van nature door voort-

planting en/of door natuurlijke recombinitie niet mogelijk is. Volgens deze definitie:

- a) vindt in elk geval genetische modificatie plaats indien een van de in bijlage I A, deel 1, van het koninklijk besluit van 21 februari 2005 tot reglementering van de doelbewuste introductie in het leefmilieu evenals van het in de handel brengen van genetisch gemodificeerde organismen of van producten die er bevatten genoemde technieken worden toegepast;
- b) worden de in bijlage I A, deel 2, van het koninklijk besluit van 21 februari 2005 tot reglementering van de doelbewuste introductie in het leefmilieu evenals van het in de handel brengen van genetisch gemodificeerde organismen of van producten die er bevatten genoemde technieken niet beschouwd als technieken die tot genetische modificatie leiden;
- 2° biologisch gewas: gewas waarvan de productie bestemd is om een aanduiding te dragen die verwijst naar de biologische productiewijze, in overeenstemming met artikel 2, a), van verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad van 28 juni 2007 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 2092/91;
- 3° conventioneel gewas: gewas dat niet onder de biologische teelt valt en dat geteeld wordt uit materiaal dat niet van een etiket voorzien is waarop staat dat het een genetisch gemodificeerd organisme is of een genetisch gemodificeerd organisme bevat;
- 4° landbouwer: de landbouwer, zoals vermeld in artikel 2, 7°, van het decreet van 22 december 2006 tot inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststofbeleid en van het landbouwbeleid;
- 5° loonwerker: bedrijf of ondernemer die werkzaam is in de landbouw en die bepaalde werkzaamheden van een landbouwer voor loon verricht, zoals grondbewerking, zaaien, oogsten;
- 6° isolatieafstand: afstand tussen de rand van een genetisch gemodificeerde teelt en de dichtst bijgelegen rand van een conventionele of biologische teelt van hetzelfde gewas waarbinnen de

teeltvoorwaarden nageleefd moet worden en die per soort van genetisch gemodificeerde gewassen door de Vlaamse Regering wordt bepaald;

- 7° meldingsafstand: afstand te meten vanaf de rand van een perceel met een genetisch gemodificeerde teelt waarbinnen de verplichte intentieverklaring nageleefd moet worden en die per soort van genetisch gemodificeerde gewassen door de Vlaamse Regering wordt bepaald;
- 8° Fonds: het Fonds voor Landbouw en Visserij, dat tot stand is gebracht bij het decreet van 19 mei 2006 betreffende de oprichting en de werking van het Fonds voor Landbouw en Visserij;
- 9° bevoegde instantie: het door de Vlaamse Regering aangewezen beleidsdomein dat bevoegd is om het huidige decreet uit te voeren en de toepassing ervan te controleren;
- 10° perceel: perceel landbouwgrond zoals gedefinieerd in artikel 2, 1bis, van verordening (EG) nr. 796/2004;
- 11° intentieverklaring: een verklaring waarin de intentie van de teelt van een genetisch gemodificeerd gewas wordt gemeld;
- 12° cultuurcontract: een overeenkomst waarbij een perceel voor een duur van minder dan één jaar in gebruik gegeven wordt, en waarbij de exploitant, na de voorbereidings- en bemestingswerkzaamheden te hebben uitgevoerd, het genot daarvan voor een bepaalde teelt aan een derde afstaat tegen betaling;
- 13° commissie: een evenwichtig samengesteld orgaan met voldoende wetenschappelijk inhoudelijke basiskennis inzake co-existentiemaatregelen dat in het leven geroepen wordt om onder andere bezwaarschriften van landbouwers en aanvragen tot schadevergoedingen te beoordelen.

Artikel 4

Dit decreet is van toepassing op elke landbouwer en elk bedrijf of persoon die tussenbeide komt in de teelt en de oogst van zowel conventionele, biologische als van genetisch gemodificeerde gewassen waarvan de teelt is toegestaan conform de richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 maart 2001 inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het

milieu en tot intrekking van richtlijn 90/220/EEG van de Raad en conform verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders. Elk gewas valt onder het toepassingsgebied van dit decreet tot aan de eerste stockage van het gewas.

HOOFDSTUK II

Voorwaarden voor de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen

Artikel 5

§1. De landbouwer die de bedoeling heeft om een genetisch gemodificeerd gewas te telen brengt de bevoegde instantie op de hoogte van zijn voornemen tot teelt van een genetisch gemodificeerd gewas en legt hierbij een attest voor waarin aangetoond wordt een opleiding rond de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen gevolgd te hebben.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels met betrekking tot de wijze waarop de kennisgeving moet gebeuren, de inhoud en het tijdstip van de kennisgeving. De Vlaamse Regering bepaalt bovendien de modaliteiten met betrekking tot de manier waarop de bevoegde instantie deze dossiers zal beheren.

De Vlaamse Regering bepaalt bovendien de verdere modaliteiten betreffende de opleiding.

§2. De landbouwer die de bedoeling heeft om een genetisch gemodificeerd gewas te telen, brengt de volgende landbouwers hiervan op de hoogte aan de hand van een intentieverklaring:

- 1° alle landbouwers die percelen bewerken waarvan de randen zich geheel of gedeeltelijk bevinden binnen de meldingsafstand;
- 2° degene met wie hij een cultuurcontract heeft gesloten voor het perceel waarop hij het genetisch gemodificeerde gewas wenst te telen.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels met betrekking tot de wijze waarop de intentieverklaring moet gebeuren, de inhoud en het tijdstip van de intentieverklaring.

§3. De landbouwers die percelen bewerken waarvan de randen zich geheel of gedeeltelijk binnen de isola-

tiefstand bevinden, hebben het recht om hiertegen bezwaar aan te tekenen bij de commissie. Er kan enkel bezwaar worden aangetekend op basis van een gemotiveerd eigen economisch belang.

De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen met betrekking tot de wijze waarop de indiening en de bekendmaking van een bezwaarschrift moet gebeuren, de inhoud en het tijdstip van het bezwaarschrift.

De Vlaamse Regering bepaalt verder wat verstaan moet worden onder eigen economisch belang.

§4. De landbouwer die een genetisch gemodificeerd gewas teelt, brengt de volgende personen of instanties hiervan schriftelijk op de hoogte na inschrijving in het register, vermeld in artikel 11, en:

- 1° uiterlijk vijftien dagen na de datum van de zaai of het planten: de eigenaar van het perceel waarop hij het genetisch gemodificeerde gewas teelt in het geval de landbouwer niet de eigenaar is van dit perceel;
- 2° voorafgaand aan het uitoefenen van enige activiteit op het perceel met het genetisch gemodificeerd gewas:
 - a) elke loonwerker die, naast de landbouwer die een genetisch gemodificeerd gewas teelt of zal telen, tussenbeide komt in de teelt of de oogst van het genetisch gemodificeerd gewas door het stellen van eender welke teelthandeling;
 - b) alle landbouwers met wie hij mogelijk landbouwmachines deelt die gebruikt worden in de teelt van het genetisch gemodificeerd gewas, ongeacht of de machines zijn eigendom zijn.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels met betrekking tot de wijze waarop de kennisgeving moet gebeuren en de inhoud van de kennisgeving.

De Vlaamse Regering kan per genetisch gemodificeerd gewas bovendien andere betrokkenen binnen een vast te leggen zone aanduiden die door de landbouwer op de hoogte gebracht dienen te worden op het hiervoor vast te leggen ogenblik. Deze andere betrokkenen kunnen eveneens een bezwaar aantekenen op voorwaarde dat ze een eigen economisch belang kunnen aantonen.

§5. De intentieverklaring kan, mits akkoord van zowel de landbouwer met de intentie tot de teelt van een genetisch gemodificeerd gewas als van elk van de landbouwers vermeld in §2 een verklaring bevatten waarbij de landbouwer met de intentie tot de teelt van een genetisch gemodificeerd gewas er zich toe verbindt om, van zodra er economische schade ontstaat zoals bepaald in artikel 14, §1, tenminste het gedeelte van de teelt op te kopen waarbij er vermeniging ontstaan is en dat gelegen is binnen de meldingsafstand.

Artikel 6

§1. Loonwerkers, gedefinieerd in artikel 3, 5°, die tussenbeide komen in de teelt of de oogst van een genetisch gemodificeerd gewas, moeten een attest van opleiding kunnen voorleggen aan de opdrachtgevende landbouwer. Deze opleiding is gelijk aan deze voor landbouwers overeenkomstig artikel 5, §1.

§2. Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die, naast de landbouwer die van plan is een genetisch gemodificeerd gewas te telen, tussenbeide komt in de teelt of de oogst van een genetisch gemodificeerd gewas door het stellen van eender welke teelthandeling, moet geïnformeerd worden door de opdrachtgevende landbouwer over de voor de tussenkomst relevante teeltvoorwaarden. De landbouwer blijft in dit geval verantwoordelijk voor de teelthandelingen en de eventuele vermenging die hierdoor kan optreden.

De Vlaamse Regering bepaalt op welke wijze deze informatie dient verschaft te worden.

Artikel 7

§1. In het geval dat er geen bezwaren aangetekend worden, of dat de bezwaren door de commissie niet ontvankelijk of niet gegrond zijn verklaard, betaalt de landbouwer met de intentie tot teelt van een genetisch gemodificeerd gewas binnen de vijftien dagen na ontvangst van de kennisgeving van deze beslissing een bijdrage aan het Fonds. Binnen de vijftien dagen na registratie van de betaling wordt de teelt door de bevoegde instantie ingeschreven in het register, vermeld in artikel 11. De inschrijving in het register geeft de landbouwer met de intentie tot teelt van een genetisch gemodificeerd gewas de zekerheid dat hij dit gewas mag zaaien of planten met bescherming door het Fonds zoals voorzien in dit decreet, onverminderd de andere opgelegde voorwaar-

den in dit decreet. De bevoegde instantie deelt gelijktijdig met de inschrijving in het register deze inschrijving schriftelijk mee aan de betrokken landbouwer met de intentie tot de teelt van een genetisch gemodificeerd gewas.

Bijdragen dienen per teelt en per jaar betaald te worden. Voor teelten die herhaald worden binnen hetzelfde jaar, moet voor elke vegetatieperiode een kennisgeving en intentieverklaring overgemaakt worden overeenkomstig artikel 5, en een bijdrage betaald worden. Deze bijdragen worden uitsluitend aangewend voor het volledig of gedeeltelijk vergoeden van geleden economische schade als vermeld in artikel 14, en de hieraan verbonden directe en indirecte kosten. De Vlaamse Regering bepaalt nader het bedrag van de bijdrage, de betalingswijze aan het Fonds en de verdere modaliteiten voor de aanwending van de geïnde bijdragen en de bestuurlijke geldboeten, vermeld in artikel 17.

De bijdragen zijn jaarlijks herzienbaar.

§2. Onverminderd de bepalingen in §1 is de bijdrage aan het Fonds niet verschuldigd indien de intentieverklaring aangevuld is met een verbintenis zoals aangegeven in artikel 5, §5.

Binnen de vijftien dagen na registratie van deze intentieverklaring met verbintenis wordt de teelt door de bevoegde instantie ingeschreven in het register, vermeld in artikel 11. De inschrijving in het register geeft de landbouwer met de intentie tot teelt van een genetisch gemodificeerd gewas de zekerheid dat hij dit gewas mag zaaien of planten met bescherming door het Fonds zoals voorzien in dit decreet, onverminderd de andere opgelegde voorwaarden in dit decreet.

§3. De artikelen in de besluiten van de Vlaamse Regering genomen met betrekking tot het vastleggen van het bedrag van de bijdrage, vermeld in §1, tweede lid, zijn van rechtswege opgeheven met terugwerkende kracht tot de datum van hun inwerkingtreding wanneer ze niet door de wetgever werden bekrachtigd binnen de achttien maanden volgend op hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

Artikel 8

§1. De Vlaamse Regering bepaalt per genetisch gemodificeerd gewas de teeltvoorwaarden die bijdragen tot de doelstellingen, vermeld in artikel 2, waar onder meer rekening gehouden wordt met enerzijds

de professionele en anderzijds de niet-professionele gebruiker. De Vlaamse Regering kan desgevallend bijkomende maatregelen opleggen in het kader van de teeltvoorwaarden voor het gebruik van genetisch gemodificeerde gewassen door niet-professionele gebruikers. De Vlaamse Regering vraagt hierbij voorafgaand het advies van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, de SERV en de Minaraad.

§2. De Vlaamse Regering kan, op strikt vrijwillig verzoek en schriftelijk akkoord van alle betrokken landbouwers die in een bepaalde zone gronden bewerken, deze zone reserveren voor uitsluitend niet-genetisch gemodificeerde rassen van één of meerdere specifieke gewassen. Het betreffen uitsluitend gewassen waarvoor reeds genetisch gemodificeerde rassen toegelaten zijn voor teelt binnen de Europese Unie.

Voor zover de Vlaamse Regering gebruik maakt van deze mogelijkheid, kan zij verdere modaliteiten bepalen met betrekking tot onder meer het indienen van het verzoekschrift tot reservering voor niet-genetisch gemodificeerde rassen, de minimale omvang van de geografisch aaneensluitende zone, de duur van de reservering, de wijze waarop een beslissing genomen wordt, de wijze waarop reservering teniet gedaan wordt en de communicatie naar de betrokkenen en naar derden.

HOOFDSTUK III

Commissie

Artikel 9

§1. De “commissie co-existentie van conventionele, biologische en genetisch gemodificeerde gewassen”, hierna de commissie genoemd, wordt opgericht.

§2. De commissie bestaat uit negen stemgerechtigde leden, waaronder een voorzitter, die de vergaderingen van de commissie voorziet en de commissie naar buiten toe vertegenwoordigt.

De commissie bestaat uit:

- 1° een vertegenwoordiger van het Agentschap voor Landbouw en Visserij, dit lid treedt tevens op als voorzitter;
- 2° een vertegenwoordiger van het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek;

- 3° twee vertegenwoordigers, aangeduid door het departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling, waarvan één uit de cel biolandbouw;
- 4° een vertegenwoordiger, aangeduid door het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie;
- 5° een vertegenwoordiger, aangeduid door het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie;
- 6° twee wetenschappelijke experts, verbonden aan een Vlaamse wetenschappelijke instelling;
- 7° een expert, aangeduid door de leden van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij.

De commissie kan bovendien tijdelijk en in functie van de concrete dossiers beroep doen op andere vertegenwoordigers van de diensten en instellingen van de Vlaamse overheid en externe deskundigen.

Het secretariaat van de commissie wordt waargenomen door een ambtenaar van de bevoegde instantie.

De Vlaamse Regering benoemt de leden van de commissie. De duur van het mandaat bedraagt vijf jaar. Het mandaat is hernieuwbaar.

Artikel 10

§1. De commissie beoordeelt de ingediende bezwaarschriften op basis van het eigen economisch belang van de betrokken landbouwer.

De Vlaamse Regering legt nadere regels vast hoe de beoordeling van de ingediende bezwaarschriften dient te gebeuren.

De commissie kan in haar beslissing bijkomende maatregelen opleggen ten behoeve van co-existentie.

De Vlaamse Regering bepaalt de termijn waarbinnen deze beslissing moet genomen en meegedeeld worden aan de indiener van het bezwaar en aan de betrokken landbouwer met de intentie tot teelt van een genetisch gemodificeerd gewas.

§2. De commissie beoordeelt aanvragen tot schadevergoeding en bepaalt de waarde van de geleden schade.

De Vlaamse Regering legt nadere regels vast hoe de beoordeling van aanvragen tot schadevergoeding en de bepaling van de waarde van de geleden schade dient te gebeuren.

De Vlaamse Regering bepaalt de termijn waarbinnen deze beoordeling moet gebeuren en meegedeeld worden aan de indiener van de eis tot schadevergoeding.

§3. De commissie stelt jaarlijks een evaluatie- en activiteitenrapport op. De Vlaamse Regering bepaalt de minimale inhoud, de termijn en de verdere modaliteiten van dit rapport.

§4. De Vlaamse Regering bepaalt de verdere modaliteiten van de taakstelling en de werking van de commissie.

HOOFDSTUK IV

Monitoring

Artikel 11

De bevoegde instantie houdt een register bij van de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen. De Vlaamse Regering vaardigt nadere regels uit over hoe de benodigde gegevens verzameld en beheerd worden, over de vorm en de inhoud van het register, en bepaalt de modaliteiten met betrekking tot de openbaarheid van het register. De gegevens van het register kunnen bezorgd worden aan de federale administratie, bevoegd voor het houden van het lokalisatieregister van genetisch gemodificeerde gewassen.

Artikel 12

De landbouwer die een genetisch gemodificeerd gewas teelt, deelt aan de bevoegde instantie elk onverwacht of abnormaal feit dat deze landbouwer heeft waargenomen in verband met de co-existentie op de percelen van genetisch gemodificeerde gewassen of in hun omgeving zo snel mogelijk mee.

De landbouwers, zoals vermeld in artikel 5, §2, kunnen eveneens elk onverwacht of abnormaal feit dat deze landbouwers hebben waargenomen in verband met de co-existentie op de percelen van genetisch gemodificeerde gewassen of in hun omgeving aan de bevoegde instantie meedelen.

Een landbouwer houdt de gegevens bij zoals nodig geacht door de Vlaamse Regering over de geteelde rassen, de teelthandelingen en het transport tot aan de eerste stockage. Dit zonder afbreuk te doen aan de verplichtingen betreffende traceerbaarheid en etikettering zoals voorgeschreven door verordening (EG) nr.1830/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 betreffende de traceerbaarheid en etikettering van genetisch gemodificeerde organismen en de traceerbaarheid van met genetisch gemodificeerde organismen geproduceerde levensmiddelen en diervoeders en tot wijziging van richtlijn 2001/18/EG. De landbouwer stelt die gegevens ter beschikking op elk verzoek van de bevoegde instantie, gedurende een periode die de Vlaamse Regering vaststelt.

Artikel 13

De bevoegde instantie brengt de bevoegde federale administratie op de hoogte van elke inlichting waaruit blijkt dat een landbouwer betrokken is bij de teelt van een niet op de Europese markt toegestaan genetisch gemodificeerd gewas.

HOOFDSTUK V

Economische schade en aansprakelijkheid

Artikel 14

§1. Onder economische schade wordt verstaan de minwaarde van een oogst die vermengd werd met sporen van een op Europees niveau voor de teelt toegelaten genetisch gemodificeerde ras boven de in de Europese regelgeving vastgelegde zuiverheidsnormen en tolerantiedrempels voor etikettering van genetisch gemodificeerde producten. Enkel een perceel dat zich geheel of gedeeltelijk binnen de meldingsafstand bevindt van de teelt van dit genetisch gemodificeerd gewas komt in aanmerking voor een schadevergoeding door het Fonds. De vermenging wordt in dit geval geacht ontstaan te zijn ten gevolge van de teelt van dit genetisch gemodificeerd gewas, tenzij echter met bewijzen kan aangetoond worden dat de teelt van dit betreffende genetisch gemodificeerde gewas onmogelijk de oorzaak kan zijn van de vastgestelde schade.

De minwaarde is het verschil tussen de marktprijs van een oogst die voorzien is van een etiket waar-

op staat dat die oogst genetisch gemodificeerde organismen bevat in overeenstemming met de van kracht zijnde Europese regelgeving rond etikettering, en de marktprijs van een gelijksoortige oogst. De marktprijs van een gelijksoortige oogst is in het geval van conventionele gewassen de prijs die verkregen wordt wanneer het niet voorzien is van een etiket waarop staat dat het genetisch gemodificeerde organismen bevat, in overeenstemming met de van kracht zijnde Europese regelgeving. De marktprijs van een gelijksoortige oogst is in het geval van biologische gewassen de prijs die verkregen wordt wanneer het op de markt gebracht is als een product dat beantwoordt aan de voorschriften voor producten, gewaarborgd als voortkomend uit de biologische landbouw, overeenkomstig de geldende Europese regelgeving inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten.

Indien de productie niet op de markt kan worden gebracht wegens de vermenging met genetisch gemodificeerde planten, wordt de economische schade als volgt bepaald. De economische schade wordt gelijkgesteld met het verschil tussen de marktprijs van een gelijksoortige oogst, zoals hierboven gedefinieerd, en de restwaarde. De restwaarde is in voorkomend geval de waarde van de oogst voor intern gebruik binnen het bedrijf van de landbouwer of de waarde van elke andere herwaardering van die oogst.

§2. De economische schade wordt in voorkomend geval vermeerderd met de extra verliezen die veroorzaakt zijn door elke declassering of schorsing van een perceel of product, van een deel of van de totaliteit van het landbouwbedrijf.

§3. Voor alle productietypes wordt de economische schade, gedefinieerd in §1, in voorkomend geval vermeerderd met de kosten die verbonden zijn aan de vernietiging van de oogst. De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen waaronder de oogst moet worden vernietigd en bepaalt de modaliteiten waaronder de vernietiging moet gebeuren.

§4. De Vlaamse Regering kan met betrekking tot de economische schade nadere bepalingen vastleggen.

Artikel 15

§1. Een landbouwer die economische schade, zoals gedefinieerd in artikel 14, heeft geleden op een perceel dat geheel of gedeeltelijk binnen de meldingsaf-

stand ligt, kan een aanvraag tot schadevergoeding indienen bij de commissie, uiterlijk op 30 juni van het tweede kalenderjaar, volgend op dat waarin het betreffende gewas geoogst werd.

Zonder afbreuk te doen aan het verhaal van de betrokken partijen voor de burgerlijke rechter wordt de economische schade volledig of gedeeltelijk vergoed door het Fonds voor zover:

1° de benadeelde landbouwer geen genetisch gemodificeerd gewas van dezelfde soort teelt;

2° de benadeelde landbouwer een niet-genetisch gemodificeerd ras van dezelfde soort teelt.

Indien de landbouwer die een genetisch gemodificeerd gewas teelt of de persoon zoals vermeld in artikel 5, §4, 2°, a), die gewerkt heeft op een perceel met een genetisch gemodificeerd gewas binnen de meldingsafstand, niet in regel is met de opgelegde teeltvoorwaarden, zal hij zelf gehouden worden de daardoor opgetreden economische schade te vergoeden.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels met betrekking tot de wijze waarop een aanvraagdossier tot schadevergoeding moet gebeuren en de inhoud van de aanvraag. De Vlaamse Regering bepaalt de verdere modaliteiten waaronder een vergoeding kan verkregen worden en de manier waarop, in voorkomend geval, de uitbetaalde vergoeding teruggevorderd kan worden.

§2. Landbouwers die naar aanleiding van het voorleggen van de intentieverklaring een bezwaar hebben ingediend waarin de intentie tot de teelt van eenzelfde gewas als het betreffende genetisch gemodificeerde gewas werd aangehaald als zijnde het eigen economisch belang, en waarvan het bezwaar door de commissie toch ongegrond werd verklaard, kunnen schadevergoeding eisen, vergoed door het Fonds, mocht er zich toch schade voordoen zoals gedefinieerd in artikel 14 aan dezelfde plantensoort op het perceel dat geheel of gedeeltelijk binnen de isolatieafstand ligt.

§3. Onverminderd de bepalingen in §1 kan er bij de commissie geen schadevergoeding aangevraagd worden indien de intentieverklaring een verbintenis bevat zoals aangegeven in artikel 5, §5.

§4. De schadevergoeding, vermeld in §1, kan geweigerd worden indien de landbouwer die de economische schade heeft geleden, door zijn gedrag of zijn

handelingen heeft kunnen bijdragen tot de vermenigving van een genetisch gemodificeerde gewas met zijn conventionele of biologische gewas.

HOOFDSTUK VI

Toezicht

Artikel 16

§1. De ambtenaren die de Vlaamse Regering aanwijst, houden toezicht op de uitvoering van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De ambtenaren kunnen niet de hoedanigheid hebben van officier van gerechtelijke politie.

§2. De ambtenaren, vermeld in §1, mogen bij de uitoefening van hun opdracht elk onderzoek, elke controle en elke enquête instellen en alle inlichtingen inwinnen die zij nodig achten om zich ervan te vergewissen dat de decreets- en uitvoeringsbepalingen worden nageleefd. Zonder afbreuk te doen aan de regelgeving inzake privacy kunnen de toezichthouders daarbij ook vaststellingen doen met audiovisuele middelen.

In het kader van hun opdracht kunnen zij meer bepaald:

1° personen ondervragen over feiten die relevant zijn voor de uitoefening van het toezicht;

2° inzage nemen van alle boeken en bescheiden die vereist zijn voor het volbrengen van hun opdracht;

3° stalen nemen van gewassen met het oog op de analyse ervan;

4° andere stalen nemen of laten nemen dan die, vermeld in 3°, met het oog op de ontleding ervan;

5° de gronden vrij betreden;

6° de noodzakelijke bewarende maatregelen nemen.

Toezichthouders hebben een legitimatiebewijs bij zich en tonen dat desgevraagd onmiddellijk.

De Vlaamse Regering bepaalt wie het legitimatiebewijs verleent, alsook het model en de inhoud ervan.

§3. De ambtenaren, vermeld in §1, zijn bevoegd om in geval van inbreuk, een verslag van vaststelling op te stellen. Zij bezorgen dit verslag van vaststelling onmiddellijk aan de bevoegde instantie. Voor zover bekend, wordt aan de vermoedelijke overtreder kennis gegeven van een kopie van het verslag van vaststelling.

De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen met betrekking tot het verslag van vaststelling.

§4. De ambtenaren, vermeld in §1, kunnen binnen de bevoegdheden die hen overeenkomstig het decreet zijn toegewezen, mondelinge of schriftelijke raadgevingen, aanmaningen en bevelen geven.

§5. De ambtenaren, vermeld in §1, of daartoe specifiek aangestelde bevoegde personen of organisaties kunnen monsters nemen en die door een daartoe erkend laboratorium laten ontleden.

De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de staalname en analyse van de monsters.

De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden voor de erkenning van laboratoria en de manier waarop die erkenning wordt aangevraagd, verleend en volledig of gedeeltelijk kan worden ingetrokken.

HOOFDSTUK VII

Bestuurlijke geldboete

Artikel 17

§1. Inbreuken op dit decreet en op de besluiten tot uitvoering ervan kunnen worden bestraft met een bestuurlijke geldboete.

De aangewezen ambtenaar, vermeld in artikel 16, §1, beslist overeenkomstig de voorwaarden die de Vlaamse Regering bepaalt, of voor de inbreuk een bestuurlijke geldboete moet worden voorgesteld. Aan de betrokkene moet wel eerst de mogelijkheid worden geboden om zijn verweermiddelen schriftelijk naar voren te brengen.

§2. De beslissing van de aangewezen ambtenaar is met redenen omkleed.

Wordt beboet met een bestuurlijke geldboete van 200 euro:

- 1° hij die een genetisch gemodificeerd gewas teelt zonder de in artikel 5, §1, vermelde instantie tijdig en op de daarvoor vastgelegde wijze op de hoogte te brengen;
- 2° hij die een genetisch gemodificeerd gewas teelt zonder aan de in artikel 5, §2, vermelde personen tijdig en op de daarvoor vastgelegde wijze de intentieverklaring over te maken;
- 3° hij die een genetisch gemodificeerd gewas teelt zonder de in artikel 5, §4, vermelde personen tijdig en op de daarvoor vastgelegde wijze op de hoogte te brengen;
- 4° hij die de in uitvoering van artikel 8, §1, van dit decreet door de Vlaamse Regering per genetisch gemodificeerd gewas vastgelegde teeltvoorwaarden niet eerbiedigt, tenzij door hem kan aangetoond worden dat hij niet op de hoogte was of werd gebracht van het genetisch gemodificeerd karakter van de betrokken teelt, overeenkomstig artikel 5, §4;
- 5° hij die als loonwerker tussenbeide komt of tussenbeide gekomen is bij de teelt van een genetisch gemodificeerd gewas zonder hiervoor de opgelegde opleiding gevolgd te hebben.

Wordt beboet met een bestuurlijke geldboete van 400 euro, hij die niet toestemt in of zich verzet tegen de bezoeken, de controles, de inspecties, het toezicht of de monsternemingen, verricht door toezichthoudende ambtenaren die overeenkomstig artikel 16 zijn aangewezen en die gemachtigd zijn om inbreuken op dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten op te sporen en vast te stellen.

Wordt beboet met een bestuurlijke geldboete van 1000 euro, hij die te kwader trouw is en moedwillig genetisch gemodificeerd materiaal vermengd heeft met zijn oogst om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding door het Fonds.

Dit bedrag wordt altijd vermeerderd met de opdeciemen vastgesteld voor de strafrechtelijke geldboeten. Bovendien worden de expertisekosten, die de kosten voor staalnames en analyses omvatten en die zijn uitgevoerd in het kader van artikel 16, ten laste gelegd van de overtreder.

§3. Bij een samenloop van inbreuken worden de bedragen van de bestuurlijke geldboeten samengevoegd. De som van de samengevoegde boeten mag

niet hoger zijn dan het dubbele van het bedrag voor de inbreuk met de hoogste boete.

§4. Bij herhaling van eenzelfde inbreuk binnen drie jaar na de vorige wordt de boete verdubbeld.

§5. De beslissing wordt aan de betrokkene bekendgemaakt met een aangetekende brief, samen met een verzoek tot betaling van de boete binnen de door de Vlaamse Regering vastgestelde termijn. De betaling van de bestuurlijke geldboete maakt een einde aan de vordering van de bevoegde instantie.

§6. Als de betrokkene de bestuurlijke geldboete en de expertisekosten niet binnen de vastgestelde termijn betaalt, vordert de ambtenaar de veroordeling tot de bestuurlijke geldboete en de expertisekosten in door middel van een dwangbevel. Het dwangbevel wordt gevisieerd en uitvoerbaar verklaard door een ambtenaar die de Vlaamse Regering daartoe aanwijst.

Op het dwangbevel zijn de bepalingen van toepassing van deel V van het gerechtelijk Wetboek houdende bewarend beslag en middelen van tenuitvoerlegging.

Het dwangbevel wordt betekend aan de betrokkene bij deurwaardersexploot.

Binnen een termijn van dertig dagen na de ontvangst van het dwangbevel kan de schuldenaar verzet doen door het Vlaamse Gewest te laten dagvaarden.

Het verzet schorst de tenuitvoerlegging. Het Vlaamse Gewest kan de rechter verzoeken om de schorsing van de tenuitvoerlegging op te heffen.

§7. Op grond van het uitvoerbaar verklaard dwangbevel en tot zekerheid van de voldoening van de opgelegde bestuurlijke geldboeten en, in voorkomend geval, de bijbehorende expertisekosten heeft het Vlaamse Gewest een algemeen voorrecht op alle roerende goederen van de schuldenaar en kan het een wettelijke hypotheek nemen op al de daarvoor vatbare en in het Vlaamse Gewest gelegen of geregistreerde goederen van de schuldenaar.

Het voorrecht neemt rang in onmiddellijk na de voorrechten die vermeld zijn in de artikelen 19 en 20 van de wet van 16 december 1851 en in artikel 23 van boek II van het Wetboek van Koophandel. De rang van de wettelijke hypotheek wordt bepaald door de dagtekening van de inschrijving die genomen wordt krachtens het uitvoerbaar verklaarde en betekende dwangbevel.

De hypotheek wordt ingeschreven op verzoek van de ambtenaar, vermeld in §1. De inschrijving heeft plaats, niettegenstaande verzet, betwisting of beroep, op voorlegging van een afschrift van het dwangbevel dat eensluidend wordt verklaard door die ambtenaar en dat melding maakt van de betekening ervan.

Artikel 447, tweede lid, van boek III van het Wetboek van Koophandel met betrekking tot het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling, is niet van toepassing op de wettelijke hypotheek inzake de opgelegde bestuurlijke geldboeten en, in voorkomend geval, de bijbehorende expertisekosten waarvoor een dwangbevel werd uitgevaardigd en waarvan betekening aan de schuldenaar is gedaan voor het vonnis van faillietverklaring.

§8. Een bestuurlijke geldboete kan niet meer worden opgelegd vijf jaar na het feit dat een inbreuk als vermeld in dit decreet oplevert. De daden van onderzoek of van vervolging, verricht binnen deze termijn van vijf jaar, stuiten de loop ervan. Met die daden begint een nieuwe termijn van gelijke duur te lopen, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.

§9. De Vlaamse Regering kan nadere procedureregels voor de bestuurlijke geldboete bepalen. De bestuurlijke geldboeten worden gestort op de rekening van het Fonds.

§10. De rechtspersoon waarvan de overtreder orgaan of aangestelde is, is eveneens aansprakelijk voor de betaling van de bestuurlijke geldboete.

§11. De aangewezen ambtenaar, vermeld in artikel 16, §1, beslist over de gemotiveerde verzoeken om herziening van de bestuurlijke geldboete, die de betrokkene per aangetekend schrijven tot hem richt.

HOOFDSTUK VIII

Slotbepalingen

Artikel 18

Aan artikel 4, §1, van het decreet van 19 mei 2006 betreffende de oprichting en de werking van het Fonds voor Landbouw en Visserij wordt een punt 13° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“13° de geldboeten en de bijdragen opgelegd in uitvoering van het decreet houdende de orga-

nisatie van co-existentie van genetisch gemo-
dificeerde gewassen met conventionele gewas-
sen en biologische gewassen.”.

Artikel 19

Binnen twee jaar na inwerkingtreding van dit decreet legt de minister bevoegd voor landbouw, een rapport voor aan het Vlaams Parlement met betrekking tot de evaluatie van de werking van dit decreet. Daarna zal na elke voorbije periode van vijf jaar een nieuw ge-
lijkaardig evaluatierapport opgesteld worden.

Artikel 20

Dit decreet treedt in werking op de dag van de publi-
catie in het Belgisch Staatsblad.
